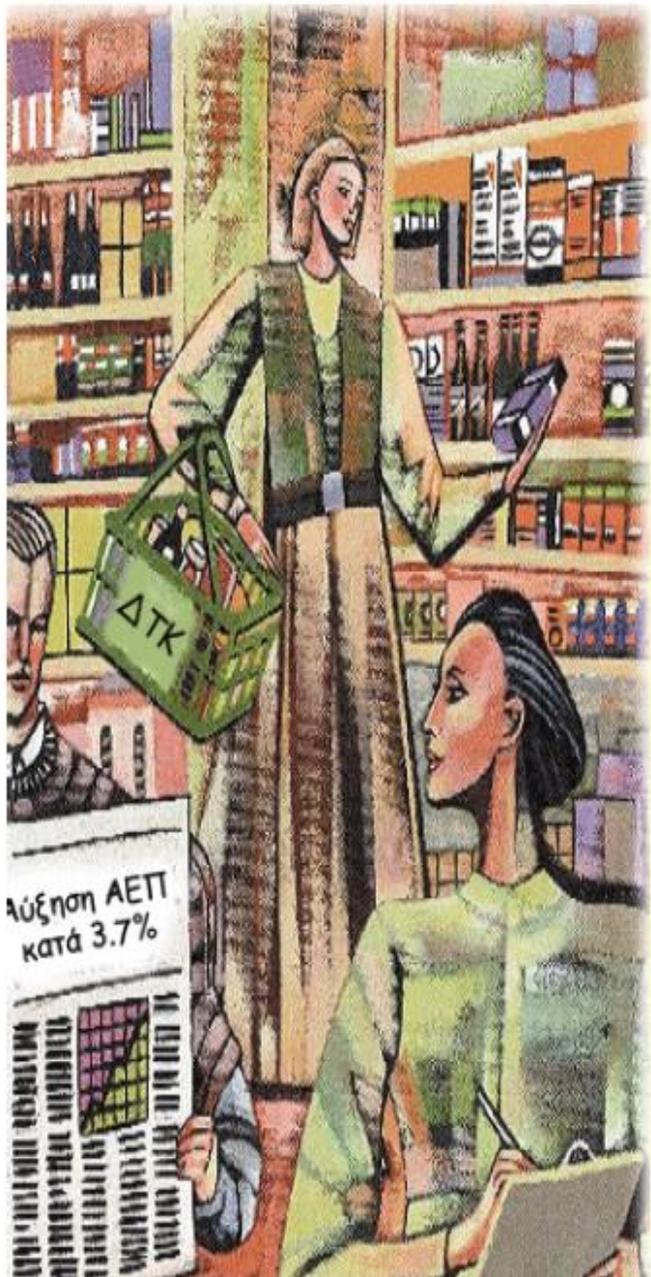

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2014 - 2015

Καθηγητής κος Κότιος

**Διδάσκων Γαλανός Γεώργιος
Λέκτορας Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων**

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2014

Μέτρηση του Εθνικού Εισοδήματος

Κεφάλαιο 12, 13

Μικροοικονομική

◆ **Μικροοικονομική** είναι η μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις παίρνουν τις αποφάσεις τους και του τρόπου που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους στις αγορές.

Μακροοικονομική

- ◆ **Μακροοικονομική** είναι η μελέτη των φαινομένων που αφορούν ολόκληρη την οικονομία, όπως ο πληθωρισμός η ανεργία και η οικονομική μεγέθυνση.

Μακροοικονομική

- ◆ Η μακροοικονομική καταπιάνεται με διάφορα ερωτήματα όπως:
  - ◆ Γιατί το μέσο εισόδημα είναι σε άλλες χώρες υψηλό και σε άλλες χαμηλό;
  - ◆ Γιατί οι τιμές αυξάνονται πολύ γρήγορα σε κάποιες περιόδους ενώ σε άλλες αργά;
  - ◆ Γιατί η παραγωγή και απασχόληση επεκτείνονται σε κάποιες περιόδους ενώ σε άλλες περιστεύλλονται;

Το Εισόδημα της Οικονομίας και η Δαπάνη

Για να κρίνουμε αν η πορεία μιας οικονομίας είναι καλή ή κακή είναι φυσικό να εξετάσουμε το συνολικό εισόδημα που κερδίζουν τα μέλη που απαρτίζουν την οικονομία αυτή.

Το Εισόδημα της Οικονομίας και η Δαπάνη

- ◆ Για μια οικονομία ως σύνολο, το εισόδημα πρέπει να ισούται με την δαπάνη, καθώς:
  - ◆ Σε κάθε συναλλαγή συμμετέχουν δύο άτομα: ο πωλητής και ο αγοραστής.
  - ◆ Κάθε ευρώ που ξοδεύει ένας αγοραστής είναι ένα ευρώ εισοδήματος για κάποιον πωλητή.

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

- ◆ Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) μετρά το εισόδημα και τις δαπάνες σε μια οικονομία.
- ◆ Είναι το σύνολο της αγοραίας αξίας όλων των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου.

Το διάγραμμα κυκλικής ροής

The Measurement of GDP

Το ΑΕΠ είναι η αξία αγοράς όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.

Η μέτρηση του ΑΕΠ

- ◆ Το προϊόν αξιολογείτε σε **τιμές αγοράς**.
- ◆ Συμπεριλαμβάνει την αξία μόνο των **τελικών αγαθών**, και όχι των **ενδιάμεσων αγαθών** (η αξία τους υπολογίζεται μόνο μία φορά).
- ◆ Συμπεριλαμβάνει **υλικά αγαθά** (φαγητά, ρούχα, παιχνίδια) και **αυτές υπηρεσίες** (ιατρικές επισκέψεις, κουρεία, εκπαίδευση).

Η μέτρηση του ΑΕΠ

- ◆ Συμπεριλαμβάνει αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί **πρόσφατα**, και όχι αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί στο παρελθόν.
- ◆ Μετρά την αξία της παραγωγής **μέσα στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας**.
- ◆ Μετρά την αξία της παραγωγής που πραγματοποιείται στη **διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου**.

Τι δεν προσμετράται στο ΑΕΠ;

- ◆ Το ΑΕΠ δεν προσμετρά τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται και καταναλώνονται στο νοικοκυριά χωρίς να περνούν μέσα από αγορές.
- ◆ Επίσης δεν προσμετρά αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται και πωλούνται παράνομα, όπως ναρκωτικά.

Άλλοι δείκτες

- ◆ Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (GNP)
- ◆ Καθαρό Εθνικό Προϊόν (NNP)
- ◆ Εθνικό Εισόδημα
- ◆ Προσωπικό Εισόδημα
- ◆ Διαθέσιμο Προσωπικό Εισόδημα

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

- ◆ **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (GNP)** είναι η αξία αγοράς όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγουν οι μόνιμοι κάτοικοι μιας χώρας στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.
- ◆ Διαφέρει από το GDP καθώς περιλαμβάνει εισοδήματα που κερδίζουν Έλληνες στο εξωτερικό και δεν περιλαμβάνει εισοδήματα που κερδίζουν αλλοδαποί στην Ελλάδα.

Καθαρό Εθνικό Προϊόν (NNP)

- ◆ Το Καθαρό Εθνικό Προϊόν (NNP) είναι το συνολικό εισόδημα των κατοίκων μιας χώρας (GNP) μετά την αφαίρεση των ζημιών από την απόσβεση.
- ◆ **Απόσβεση** είναι φθορά από το χρόνο και τη χρήση του αποθέματος της οικονομίας σε εξοπλισμό και κτίρια (πάγιο κεφάλαιο).

Εθνικό Εισόδημα (NI)

- ◆ **Εθνικό Εισόδημα** είναι το συνολικό καθαρό εισόδημα που κερδίζουν οι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας.
- ◆ Διαφέρει από το NNP καθώς δεν συμπεριλαμβάνει τους **έμμεσους φόρους** (όπως οι φόροι προστιθέμενης αξίας ΦΠΑ) και περιλαμβάνει τις **άμεσες επιδοτήσεις**.

Προσωπικό Εισόδημα (PI)

- ◆ Προσωπικό Εισόδημα είναι το εισόδημα το οποίο κερδίζουν τα νοικοκυριά και οι μη μετοχικές επιχειρήσεις.
- ◆ Διαφέρει από το Εθνικό Εισόδημα καθώς δεν περιλαμβάνει τα **αδιανέμητα κέρδη (retained earnings)**, δηλαδή εισόδημα που έχουν κερδίσει οι ανώνυμες εταιρίες αλλά δεν έχουν διανεμίει στους ιδιοκτήτες με μορφή μερισμάτων.
- ◆ Επίσης περιλαμβάνει εισοδήματα από **τόκους** και **άμεσες κρατικές μεταβιβάσεις** (κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση).

Διαθέσιμο Προσωπικό Εισόδημα (DPI)

- ◆ **Διαθέσιμο Προσωπικό Εισόδημα** είναι το εισόδημα των νοικοκυριών και των μη μετοχικών επιχειρήσεων το οποίο μένει αφού ικανοποιηθούν όλες οι υποχρεώσεις τους προς το κράτος.
- ◆ Είναι ίσο με το προσωπικό Εισόδημα μείον τους άμεσους φόρους και κάποιες μη φορολογικές πληρωμές.

Τα συστατικά του ΑΕΠ

ΑΕΠ (Y) είναι το άθροισμα των παρακάτω:

- ◆ Κατανάλωση (C)
- ◆ Επένδυση (I)
- ◆ Δημόσιες δαπάνες (G)
- ◆ Καθαρές εξαγωγές (NX)

$$Y = C + I + G + NX$$

Τα συστατικά του ΛΕΠ

- ◆ **Κατανάλωση (C):**
  - ◆ Είναι η δαπάνη που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών με εξαίρεση τις νέες κατοικίες.
- ◆ **Επένδυση (I):**
  - ◆ Είναι η δαπάνη των επιχειρήσεων για την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και κτιρίων (και νέων).
- ◆ **Δημόσιες Δαπάνες**
  - ◆ Είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών από όλα τα επίπεδα κυβέρνησης.
- ◆ **Καθαρές εξαγωγές**
  - ◆ Είναι η δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που εξάγονται μείον την δαπάνη για εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες.

Μετρήσεις εισοδήματος

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν GNP	Καθαρό εισόδημα από το εξωτερικό	Καθαρό εισόδημα από το εξωτερικό					
	Καθαρές εξαγωγές NX	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν GDP	Απόσβεση παγίου Κεφαλαίου D	Απόσβεση παγίου Κεφαλαίου D	Απόσβεση παγίου Κεφαλαίου D		
	Κυβέρνηση G		Καθαρό Εθνικό Προϊόν NNP	Εμμεσοί φόροι – επιδότησεις $T_{ind} - T_S$	Εμμεσοί φόροι – επιδότησεις $T_{ind} - T_S$		
	Επένδυση I					Εθνικό Εισόδημα NI	Αμοιβές Κεφαλαίου (ιδιοαπασχόληση, έγγειες πρόσοδοι Τόκοι, κέρδη) Y_{kdl}
	Κατανάλωση C						Αμοιβές Εξαρτημένης εργασίας W_d

Τα συστατικά του ΑΕΠ (ΗΠΑ, 1998)

	Total (in billions of dollars)	Per Person (in dollars)	% of Total
Gross domestic product, Y	\$8,511	\$31,522	100 percent
Consumption, C	5,808	21,511	68
Investment, I	1,367	5,063	16
Government purchases, G	1,487	5,507	18
Net exports, NX	-151	-559	-2

Στοιχεία Ελληνικού ΑΕΠ

Γ.Γ. ΕΣΥΕ

I. Τρέχουσες τιμές	1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2001*	2002*	2003*	2004*
ΠΡΟΣΕΓΓΙΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ										
Παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών (σε βασικές τιμές)	124.972	136.068	147.575	159.324	168.119	186.272	198.640	212.261	226.723	249.850
Ενδιάμεση ανάκληση (σε αγοραίες τιμές)	53.290	57.839	61.499	65.824	69.716	80.426	83.644	88.275	93.660	102.654
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (σε βασικές τιμές)	71.682	78.230	86.076	93.500	98.404	105.846	114.996	123.986	135.063	147.196
Φόροι επί των προϊόντων	11.008	12.308	13.938	15.298	17.032	18.503	19.532	21.022	22.021	22.930
Επιδοτήσεις επί των προϊόντων	2.763	2.688	2.779	3.025	2.750	2.648	2.759	2.640	2.931	2.957
ΠΡΟΣΕΓΓΙΗ ΔΑΠΑΝΗΣ										
Τελική καταναλωτική δαπάνη	70.655	77.473	84.858	92.023	96.921	105.338	111.675	120.761	128.880	138.825
Νοικοκυριών	58.152	64.455	69.860	75.558	79.209	83.502	88.931	95.263	102.993	110.603
ΜΚΙΕΝ	253	257	285	304	337	348	360	384	405	434
Γενικής Κυβέρνησης	12.250	12.760	14.713	16.161	17.374	21.487	22.384	25.114	25.482	27.789
Ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου	15.119	17.387	19.521	22.582	25.388	29.094	31.222	33.806	39.324	42.428
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	14.867	17.104	19.248	22.348	25.529	28.716	31.285	33.779	39.299	42.396
Μεταβολή αποθεμάτων	252	283	273	234	-141	378	-63	27	25	32
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	14.087	15.394	19.145	20.985	25.259	31.139	31.225	29.505	30.456	35.106
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	19.934	22.403	26.289	29.816	34.882	43.870	42.354	41.703	44.507	49.190
ΠΡΟΣΕΓΓΙΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ										
Αμοιβές εξαρτημένης εργασίας	25.777	28.042	31.864	35.163	38.294	40.916	43.871	47.707	51.002	57.591
Ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα / μικτό εισόδημα	45.635	49.859	53.893	57.927	59.662	64.493	70.784	76.009	83.763	89.268
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	11.497	12.961	14.516	15.928	17.802	19.277	20.225	21.641	22.674	23.566
Επιδοτήσεις	2.982	3.011	3.039	3.244	3.072	2.985	3.110	2.988	3.286	3.256
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ σε αγοραίες τιμές	79.927	87.851	97.235	105.773	112.686	121.701	131.769	142.369	154.153	167.169

II. Σταθερές τιμές προηγούμενου έτους	1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2001*	2002*	2003*	2004*
ΠΡΟΣΕΓΓΙΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ										
Παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών (σε βασικές τιμές)		126.847	139.994	153.155	163.152	178.486	192.838	205.390	221.750	240.429
Ενδιάμεση ανάκληση (σε αγοραίες τιμές)		53.906	59.176	64.009	67.682	76.032	81.806	86.003	91.785	99.419
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (σε βασικές τιμές)		72.941	80.818	89.145	95.470	102.454	111.031	119.387	129.965	141.010
Φόροι επί των προϊόντων		11.596	13.008	14.261	15.981	17.888	18.896	20.058	21.652	23.611
Επιδοτήσεις επί των προϊόντων		2.725	2.780	2.902	3.060	2.611	2.616	2.614	2.688	3.268
ΠΡΟΣΕΓΓΙΗ ΔΑΠΑΝΗΣ										
Τελική καταναλωτική δαπάνη		72.159	79.596	87.569	94.226	101.115	107.566	116.246	124.575	134.421
Νοικοκυριών		59.564	66.181	72.316	77.401	80.825	86.056	91.851	99.588	107.534
ΜΚΙΕΝ		236	271	290	329	337	353	371	392	421
Γενικής Κυβέρνησης		12.358	13.144	14.963	16.496	19.952	21.157	24.024	24.596	26.465
Ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου		16.404	18.548	21.505	24.674	27.932	30.530	33.100	38.433	41.558
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου		16.114	18.274	21.282	24.813	27.568	30.591	33.074	38.409	41.527
Μεταβολή αποθεμάτων		290	274	223	-138	364	-61	26	24	31
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών		14.578	18.479	20.150	24.790	28.824	30.812	28.821	29.798	34.013
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών		21.329	25.578	28.719	34.299	40.141	41.598	41.335	43.876	48.639
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ σε αγοραίες τιμές		81.812	91.046	100.505	109.391	117.731	127.311	136.832	148.930	161.363

Στοιχεία Ελληνικού ΑΕΠ

Γ.Γ. ΕΣΥΕ

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΜΕΓΕΘΗ

Σε τρέχουσες τιμές

Κωδ. ESA 95		1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2001*	2002*	2003*	2004*
	Συνολικός πληθυσμός στο μέσο του έτους	10.834.391	10.709.150	10.776.531	10.834.910	10.882.607	10.917.457	10.949.953	10.987.559	11.023.532	⁽¹⁾ 11.056.800
B.1*g	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές	7.516	8.203	9.023	9.762	10.355	11.147	12.034	12.957	13.984	15.119
B.5*g	Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα σε αγοραίες τιμές	7.754	8.432	9.276	10.027	10.492	11.244	12.045	12.964	13.971	15.136
B.5*n	Καθαρό εθνικό εισόδημα σε αγοραίες τιμές	7.072	7.662	8.465	9.144	9.555	10.243	10.982	11.833	12.757	13.821
B.6n	Καθαρό εθνικό διαθέσιμο εισόδημα	7.317	7.913	8.683	9.350	9.708	10.393	11.138	11.921	12.845	13.840

*προσωρινά στοιχεία

⁽¹⁾ Προσωρινή εκτίμηση του μόνιμου πληθυσμού την 1/1/2004

⁽¹⁾ Provisional estimation of the permended population at 1/

πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία <http://www.statistics.gr/ie.htm>

Στοιχεία Ελληνικού ΑΕΠ

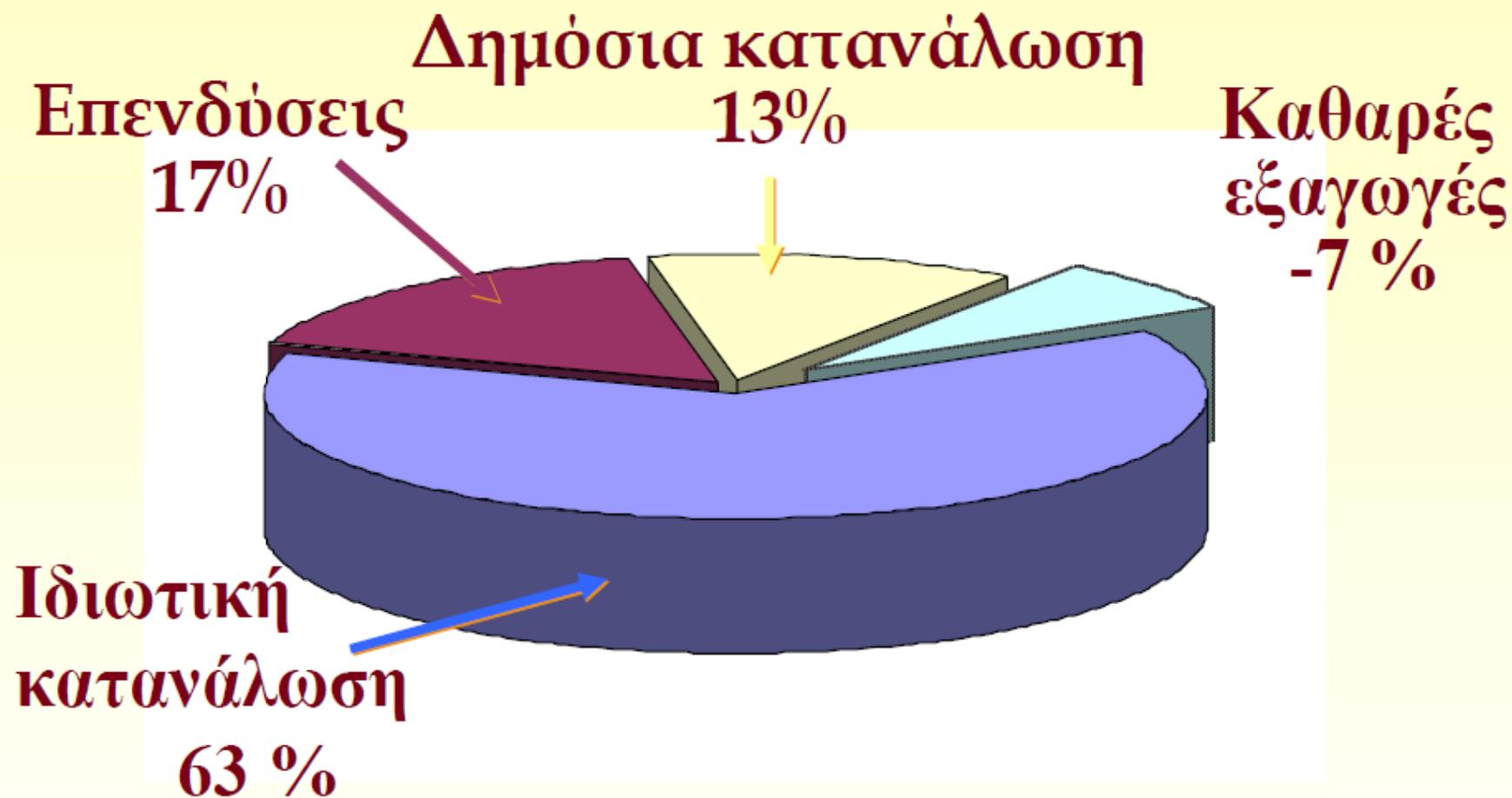

ΒΑΣΙΚΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

Σε τρέχουσες τιμές. Σε εκατομμύρια €

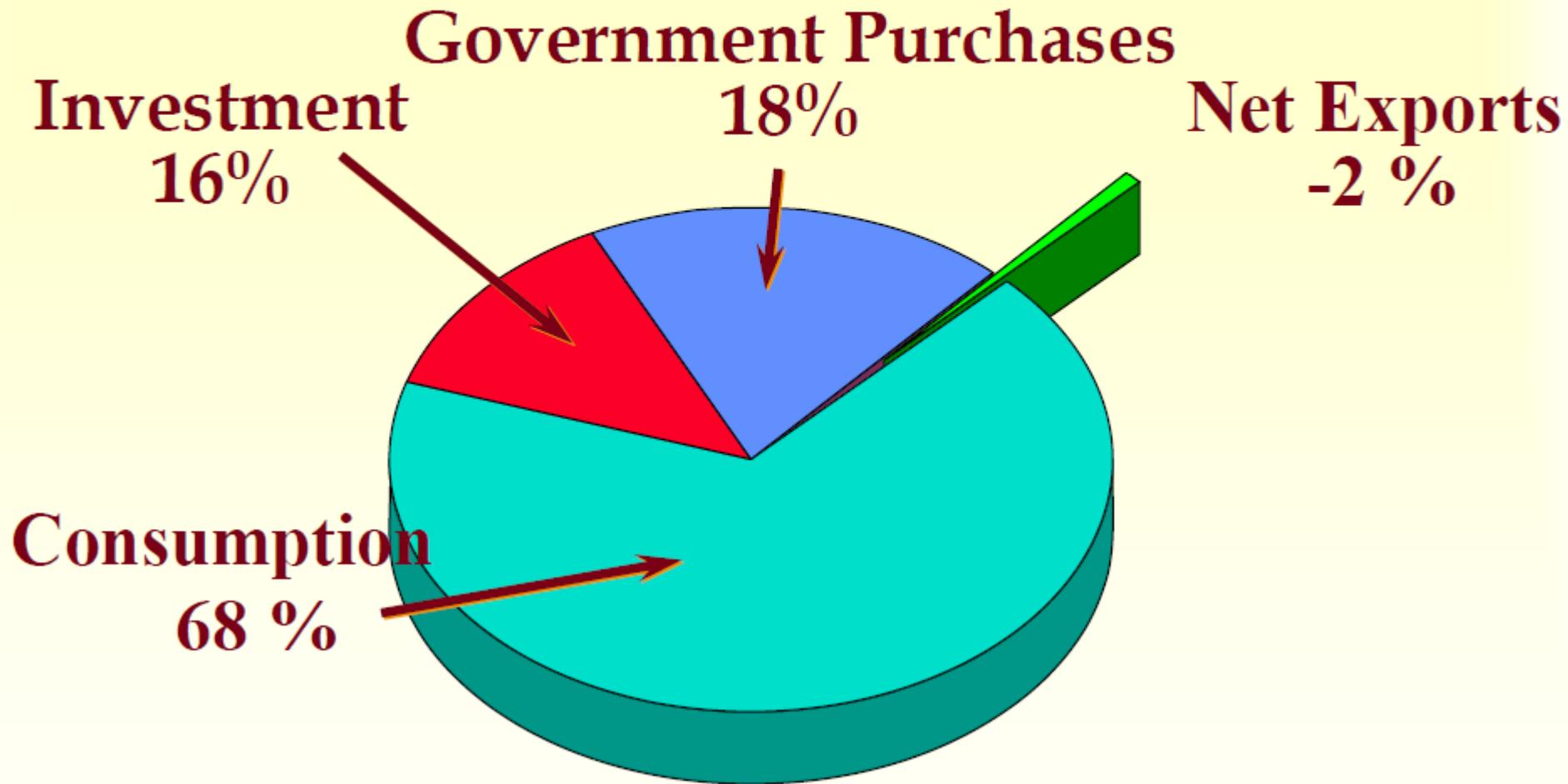
Γ.Γ. ΕΣΥΕ	1995	1996	1997	1998	1999	2000*	2001*	2002*	2003*	2004*
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ σε αγοραίες τιμές	79.927	87.851	97.235	105.773	112.686	121.701	131.769	142.369	154.153	167.169
Πρωτογενή εισοδήματα που εισπράττονται από την αλλοδαπή	5.475	5.711	5.740	6.417	5.168	5.797	5.015	4.410	4.615	4.702
Πρωτογενή εισοδήματα που πληρώνονται στην αλλοδαπή	2.946	3.260	3.015	3.551	3.668	4.737	4.895	4.333	4.753	4.515
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ σε αγοραίες τιμές	82.456	90.302	99.959	108.639	114.185	122.761	131.889	142.446	154.015	167.356
Αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου	7.246	8.034	8.736	9.567	10.200	10.939	11.634	12.427	13.386	14.537
ΚΑΘΑΡΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ σε αγοραίες τιμές	75.210	82.268	91.223	99.072	103.985	111.822	120.255	130.019	140.629	152.819
Τρέχουσες μεταβιβάσεις που εισπράττονται από την αλλοδαπή	2.994	2.962	2.957	3.401	2.993	3.069	3.279	2.467	2.671	2.487
Τρέχουσες μεταβιβάσεις που πληρώνονται στην αλλοδαπή	393	490	611	1.169	1.329	1.424	1.569	1.507	1.705	2.283
ΚΑΘΑΡΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	77.811	84.739	93.569	101.304	105.650	113.467	121.965	130.979	141.595	153.023
Τελική καταναλωτική δαπάνη	70.655	77.473	84.858	92.023	96.921	105.338	111.675	120.761	128.880	138.825
ΚΑΘΑΡΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ	7.156	7.267	8.712	9.281	8.729	8.129	10.291	10.217	12.715	14.198
Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις που εισπράττονται από την αλλοδαπή	942	1.612	1.893	2.386	1.981	3.278	56	1.171	2.051	2.895
Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις που πληρώνονται στην αλλοδαπή	279	361	175	144						
Ακαθάριστος Σχηματισμός Κεφαλαίου	15.119	17.367	19.521	22.562	25.388	29.094	31.222	33.806	39.324	42.428
Αποσβέσεις παγίου κεφαλαίου	7.246	8.034	8.736	9.567	10.200	10.939	11.634	12.427	13.386	14.537
ΚΑΘΑΡΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ(+) / ΚΑΘΑΡΗ ΛΗΨΗ (-) ΔΑΝΕΙΩΝ	-54	-856	-355	-1.492	-4.478	-6.747	-9.242	-9.990	-11.172	-10.798

Τα συστατικά του ΑΕΠ (Ελλάδα, 1996)

Ελλάδα 1996 (πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία <http://www.statistics.gr/ie.htm>)

Τα συστατικά του ΑΕΠ (ΗΠΑ, 1998)

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

- ◆ Το **ονομαστικό ΑΕΠ** αποτιμά την αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών σε τρέχουσες τιμές.
- ◆ Το **πραγματικό ΑΕΠ** αποτιμά την αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές του έτους βάσης.
- ◆ Η προσαρμογή του ονομαστικού σε πραγματικό ΑΕΠ γίνεται με την χρήση του αποπληθωριστή του ΑΕΠ.

Αποπληθωριστής ΑΕΠ

- ◆ Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ μετρά το επίπεδο τρεχουσών τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους βάσης.
- ◆ Μας βοηθά να βρούμε το μέρος της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ η οποία οφείλεται στην αύξηση των τιμών και όχι των παραγόμενων ποσοτήτων.

Αποπληθωριστής ΑΕΠ

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Αποπληθωριστής ΑΕΠ} = \frac{\text{Ονοματικό ΑΕΠ}}{\text{Πραγματικό ΑΕΠ}} \times 100$$

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

Year	Price of Hot dogs	Quantity of Hot dogs	Price of Hamburgers	Quantity of Hamburgers
2001	\$1	100	\$2	50
2002	\$2	150	\$3	100
2003	\$3	200	\$4	150

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

Calculating Nominal GDP:

2001	$(\$1 \text{ per hot dog} \times 100 \text{ hot dogs}) + (\$2 \text{ per hamburger} \times 50 \text{ hamburgers}) = \mathbf{\$200}$
2002	$(\$2 \text{ per hot dog} \times 150 \text{ hot dogs}) + (\$3 \text{ per hamburger} \times 100 \text{ hamburgers}) = \mathbf{\$600}$
2003	$(\$3 \text{ per hot dog} \times 200 \text{ hot dogs}) + (\$4 \text{ per hamburger} \times 150 \text{ hamburgers}) = \mathbf{\$1200}$

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

Calculating Real GDP (base year 2001):

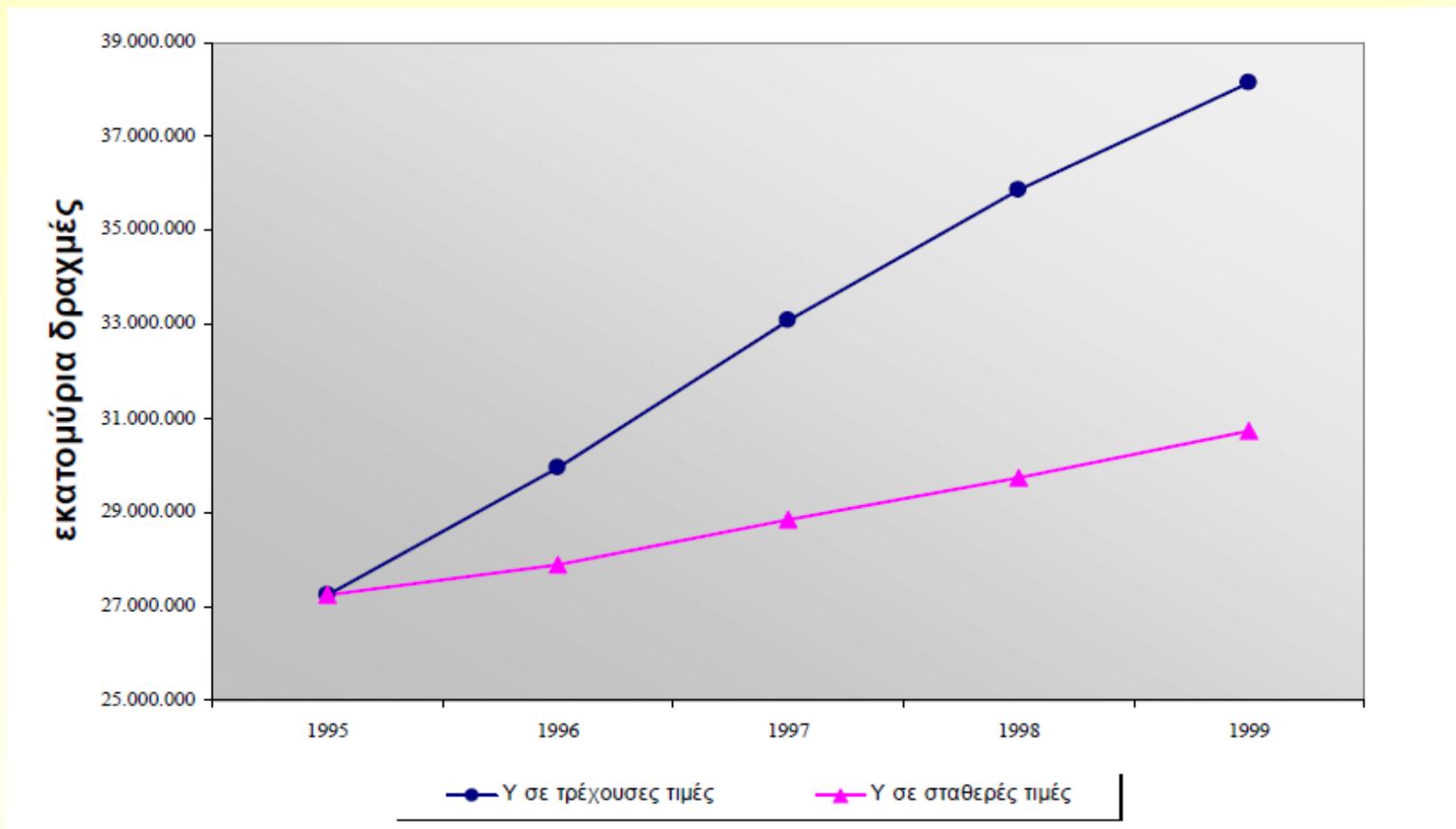
2001	$(\$1 \text{ per hot dog} \times 100 \text{ hot dogs}) + (\$2 \text{ per hamburger} \times 50 \text{ hamburgers}) = \mathbf{\$200}$
2002	$(\$1 \text{ per hot dog} \times 150 \text{ hot dogs}) + (\$2 \text{ per hamburger} \times 100 \text{ hamburgers}) = \mathbf{\$350}$
2003	$(\$1 \text{ per hot dog} \times 200 \text{ hot dogs}) + (\$2 \text{ per hamburger} \times 150 \text{ hamburgers}) = \mathbf{\$500}$

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

Calculating the GDP Deflator:

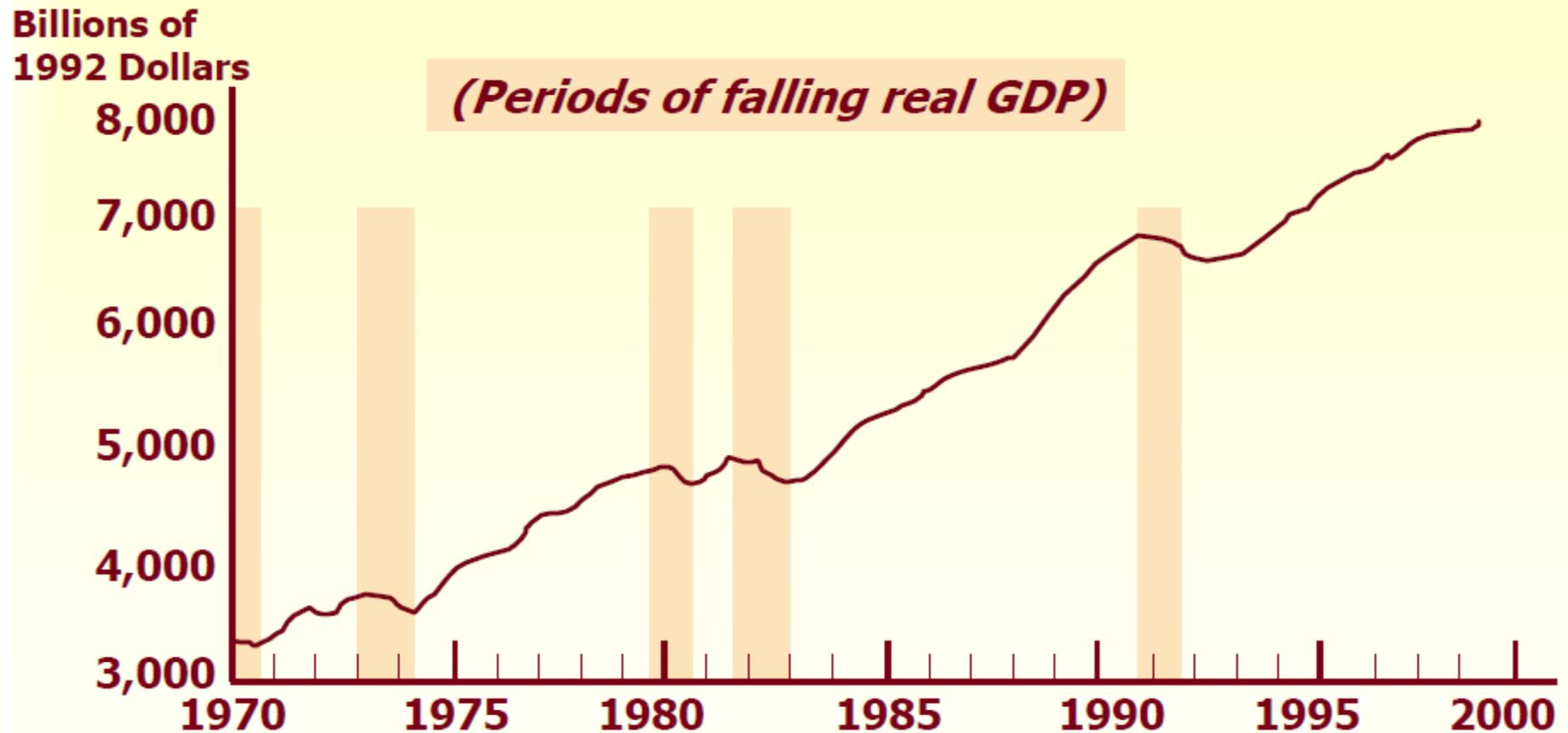
2001	$(\$200/\$200) \times 100 = \mathbf{100}$
2002	$(\$600/\$350) \times 100 = \mathbf{171}$
2003	$(\$1200/\$500) \times 100 = \mathbf{240}$

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

ΑΕΠ σε τρέχουσες και σταθερές τιμές (1995) στην Ελλάδα 1995-99
(πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία <http://www.statistics.gr/ie.htm>)

Πραγματικό και ονομαστικό ΑΕΠ

ΑΕΠ και οικονομική ευημερία

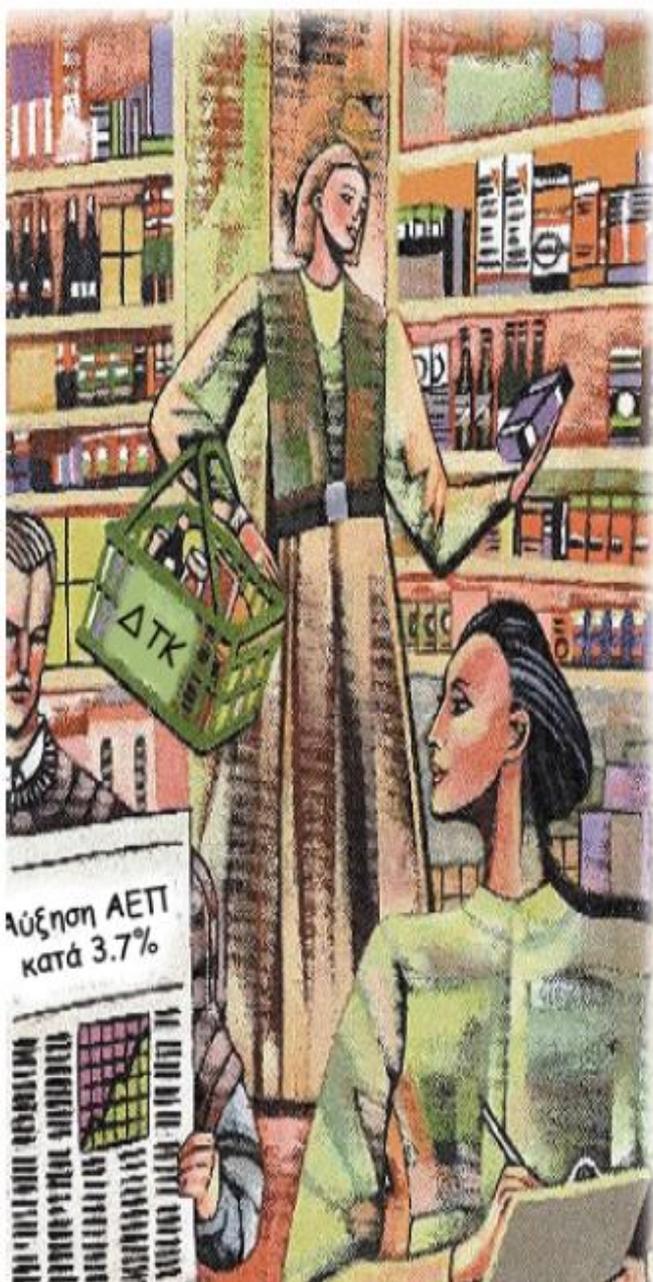
- ◆ Το GDP είναι το καλύτερο μέτρο της οικονομικής ευημερίας μιας κοινωνίας.
- ◆ Το κατά κεφαλήν GDP δείχνει το εισόδημα και την δαπάνη του μέσου ατόμου σε μία οικονομία.
- ◆ Υψηλότερο κατά κεφαλήν GDP δείχνει υψηλότερο επίπεδο ευημερίας.
- ◆ Το GDP δεν είναι σε καμιά περίπτωση το τέλειο μέτρο της ευτυχίας ή της ποιότητας ζωής.

ΑΕΠ και οικονομική ευημερία

- ◆ Μερικές παράμετροι που αυξάνουν την ευημερία και δεν συμπεριλαμβάνονται στο GDP είναι:
  - Η αξία του ελεύθερου χρόνου
  - Η αξία του «καθαρού» περιβάλλοντος
  - Η αξία των ενεργειών που βρίσκονται έξω από τα όρια της αγοράς, όπως ο χρόνος που περνά ένας γονιός με το παιδί του

ΑΕΠ, προσδοκώμενη ζωή, ποσοστό ενήλικων εγγράμματων

Country	Real GDP per Person (1997)	Life Expectancy	Adult Literacy
United States	\$29,010	77 years	99%
Japan	24,070	80	99
Germany	21,260	77	99
Mexico	8,370	72	90
Brazil	6,480	67	84
Russia	4,370	67	99
Indonesia	3,490	65	85
China	3,130	70	83
India	1,670	63	53
Pakistan	1,560	64	41
Bangladesh	1,050	58	39
Nigeria	920	50	59

Μέτρηση του Κόστους Ζωής

Κεφάλαιο 24

Δείκτης τιμών καταναλωτή

- ◆ Ο δείκτης τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ) μετρά το συνολικό κόστος των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράσθηκαν από έναν τυπικό καταναλωτή
- ◆ Χρησιμοποιείται για να ελεγχθούν οι αλλαγές στο κόστος ζωής
- ◆ Περιγράφει την κίνηση των τιμών χρησιμοποιώντας έναν δείκτη

Δείκτης τιμών καταναλωτή

- ◆ Όταν ο ΔΤΚ αυξάνει, η τυπική οικογένεια ξοδεύει περισσότερες δραχμές (ευρώ) για να διατηρήσει το ίδιο επίπεδο ζωής

Δείκτης τιμών καταναλωτή

Γ.Γ.ΕΣΥΕ

Μήνας	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ιανουάριος	97,848	100,422	103,841	108,447	111,847	115,122	119,763	123,648
Φεβρουάριος	97,376	100,209	103,738	107,299	111,955	114,765	118,320	
Μάρτιος	99,532	102,662	105,772	110,013	114,498	117,606	121,008	
Απρίλιος	100,568	103,158	106,767	110,861	114,603	117,941	121,932	
Μάιος	100,516	103,458	107,218	110,848	115,080	118,457	122,288	
Ιούνιος	100,519	103,050	107,104	110,649	114,869	118,108	122,028	
Ιούλιος	98,563	101,262	105,234	108,747	112,653	115,961	120,531	
Αύγουστος	98,474	101,420	105,260	108,990	112,607	115,674	119,992	
Σεπτέμβριος	100,379	103,533	107,270	111,048	114,752	117,990	122,634	
Οκτώβριος	100,657	104,713	107,610	111,624	115,165	118,891	123,451	
Νοέμβριος	100,914	105,197	107,724	111,648	115,382	119,008	123,199	
Δεκέμβριος	101,559	105,525	108,739	112,422	115,880	119,463	123,789	
Μέσος ετήσιος	99,742	102,884	106,356	110,216	114,108	117,415	121,578	

Πίνακας IV.Μηνιαία εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, περιόδου 1959-2006(Ιανουάριος)
(Έτος βάσης : 1999=100,0)

Δείκτης τιμών καταναλωτή

Πίνακας Ι. Εξέλιξη ετήσιων μεταβολών Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή
(Έτος βάσης : 1999=100,0)

Έτος	Σύγκριση δείκτη Δεκεμβρίου κάθε έτους με τον αντίστοιχο δείκτη του προηγούμενου έτους		Σύγκριση μέσου ετήσιου δείκτη κάθε έτους, με τον αντίστοιχο δείκτη του προηγούμενου έτους	
	Δείκτης Δεκ.	Μεταβολή %	Μέσος ετήσιος δείκτης	Μεταβολή %
1981	10,214	22,5	9,274	24,5
1982	12,159	19,0	11,233	21,1
1983	14,609	20,2	13,500	20,2
1984	17,246	18,0	15,992	18,5
1985	21,526	24,8	19,081	19,3
1986	25,186	17,0	23,472	23,0
1987	29,156	15,8	27,321	16,4
1988	33,229	14,0	31,015	13,5
1989	38,162	14,8	35,264	13,7
1990	46,895	22,9	42,470	20,4
1991	55,344	18,0	50,733	19,5
1992	63,315	14,4	58,787	15,9
1993	70,922	12,0	67,259	14,4
1994	78,487	10,7	74,573	10,9
1995	84,704	7,9	81,236	8,9
1996	90,879	7,3	87,893	8,2
1997	95,164	4,7	92,759	5,5
1998	98,846	3,9	97,180	4,8
1999	101,559	2,7	99,742	2,6
2000	105,525	3,9	102,884	3,2
2001	108,739	3,0	106,356	3,4
2002	112,422	3,4	110,216	3,6
2003	115,880	3,1	114,108	3,5
2004	119,463	3,1	117,415	2,9
2005	123,789	3,6	121,578	3,5

Εύρεση ΔΤΚ

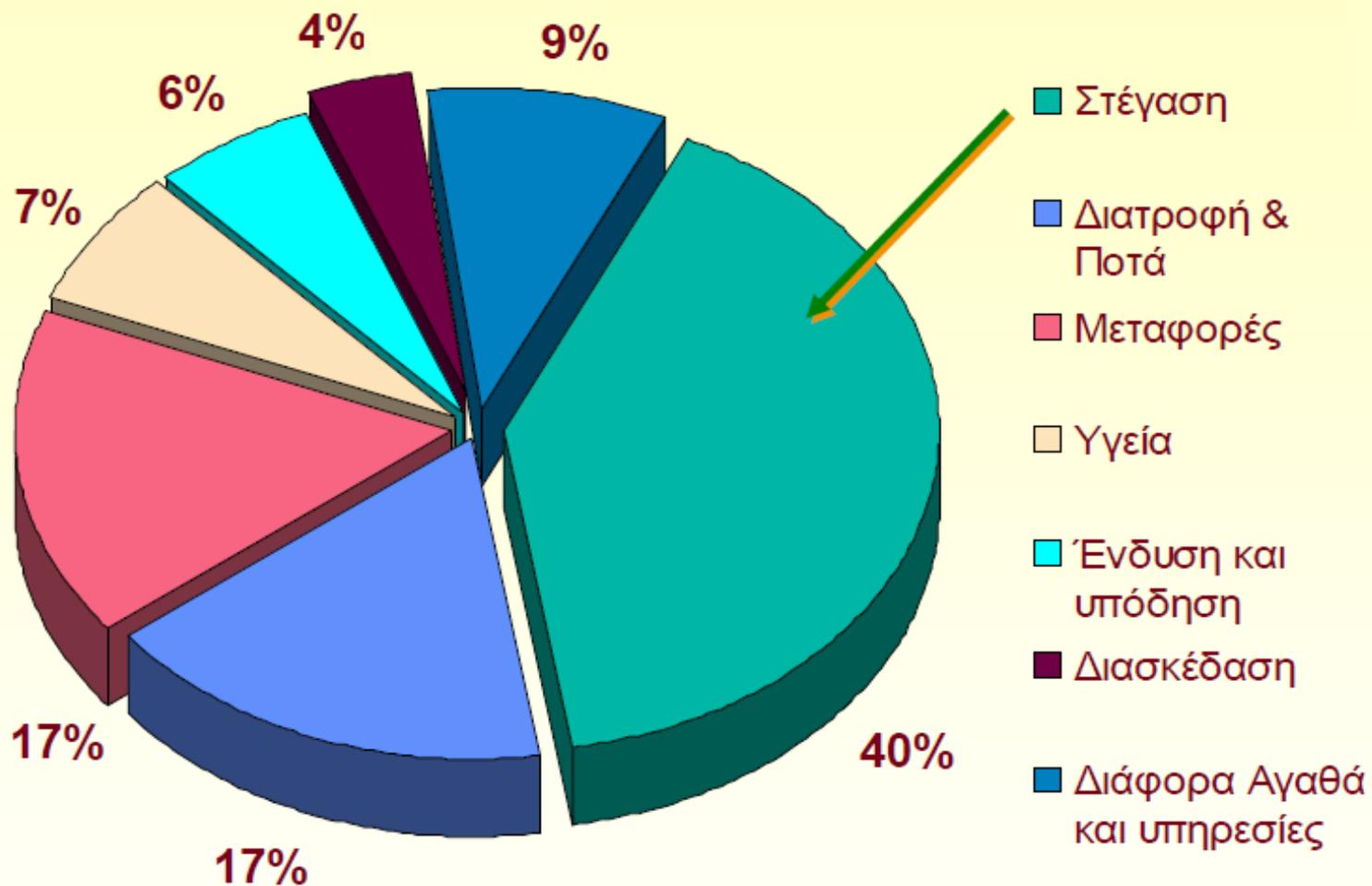
- ◆ *Προσδιορισμός του καλάθιού της νοικοκυράς:*
Ποια αγαθά και υπηρεσίες είναι σημαντικά για το μέσο νοικοκυριό.
  - Η Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας προσδιορίζει το περιεχόμενο του καλάθιού
<http://www.statistics.gr/>
- ◆ *Προσδιορισμός των τιμών:* Εύρεση των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που περιέχονται στο καλάθι

Εύρεση ΔΤΚ

Ομάδες Ειδών αγαθών κ υπηρεσιών		ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ		Μεταβολή (%)	Επίπτωση
		2000	1999		
1	Διατροφή και Μη αλκοολούχα ποτά	102,9	100,8	2,0	0,39
2	Αλκοολούχα ποτά και Καπνός	107,0	101,2	5,8	0,21
3	Ένδυση και Υπόδηση	108,1	104,4	3,5	0,42
4	Στέγαση	113,0	104,2	8,5	1,12
5	Διαρκή αγαθά - Είδη νοικοκυριού και Υπηρεσίες	103,9	101,4	2,5	0,21
6	Υγεία	104,5	101,1	3,4	0,19
7	Μεταφορές	104,8	99,5	5,3	0,62
8	Επικοινωνίες	88,9	93,9	-5,2	-0,09
9	Αναψυχή - Πολιτιστικές δραστηριότητες	102,8	100,9	2,0	0,10
10	Εκπαίδευση	105,6	101,9	3,6	0,11
11	Ξενοδοχεία-Καφέ-Εστιατόρια	109,2	104,4	4,6	0,44
12	Διάφορα αγαθά και Υπηρεσίες	105,5	102,5	2,9	0,18
Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή		105,5	101,6	3,9	

Σύγκριση Δείκτη τιμών Καταναλωτή σε δωδεκάμηνη περίοδο (1999-2000) (πηγή: ΕΣΥ, ενημερωτικό δελτίο, Εθνικός ΔΤΚ, Δεκέμβριος 2001)

Τι περιέχει το καλάθι του ΔΤΚ?

Εύρεση ΔΤΚ

- ◆ *Υπολογισμός του κόστους του καλαθιού:*
Χρήση των δεδομένων για τον υπολογισμό του κόστους σε διαφορετικές περιόδους
- ◆ *Επιλογή της περιόδου βάσης και υπολογισμός του δείκτη :*
  - Επιλογή του χρόνου βάσης
  - Υπολογισμός του δείκτη διαιρώντας την αξία του περιεχόμενου του καλαθιού σε τιμές ενός έτους με την αξία του σε τιμές έτους βάσης και πολλαπλασιάζοντας με το 100.

Εύρεση πληθωρισμού

- ◆ *Υπολογισμός του πληθωρισμού:* Ο ρυθμός πληθωρισμού είναι η ποσοστιαία αλλαγή του δείκτη τιμών καταναλωτή από περίοδο σε περίοδο

Παράδειγμα

- ◆ Έτος βάσης το 1990
- ◆ Αξία καλαθιού το 1990 είναι \$1,200
- ◆ Αξία καλαθιού το 1991 είναι \$1,236
- ◆ $\Delta TK = (\$1,236 / \$1,200) \times 100 = 103$
- ◆ Οι τιμές αυξήθηκαν κατά 3% μεταξύ του 1990 και του 1991

Προβλήματα μέτρησης του κόστους ζωής

- ◆ Ο ΔΤΚ δεν είναι ο τέλειος δείκτης μέτρησης του κόστους ζωής
- ◆ Προβλήματα:
  - Προβλήματα υποκατάστασης
  - Είσοδος νέων αγαθών
  - Μη-μετρήσιμες αλλαγές ποιότητας

Προβλήματα υποκατάστασης

- ◆ Το περιεχόμενο του καλαθιού δεν αλλάζει όταν αλλάζουν οι τιμές (και οι καταναλωτές μετακινούνται από αγαθό σε αγαθό)
  - Οι καταναλωτές υποκαθιστούν τα αγαθά που γίνονται σχετικά πιο ακριβά
  - Ο δείκτης υπερεκτιμά την αύξηση του κόστους καθώς δεν λαμβάνει υπόψη τις υποκαταστάσεις που πραγματοποιούν οι καταναλωτές

Είσοδος νέων αγαθών

- ◆ Το καλάθι της νοικοκυράς δεν αντικατοπτρίζει τις αλλαγές που επιφέρουν τα νέα αγαθά
  - Τα νέα αγαθά αυξάνουν την ποικιλία που αυξάνει την αξία του εισοδήματος
  - Οι καταναλωτές χρειάζονται λιγότερο εισόδημα για να διατηρήσουν το ίδιο επίπεδο ζωής

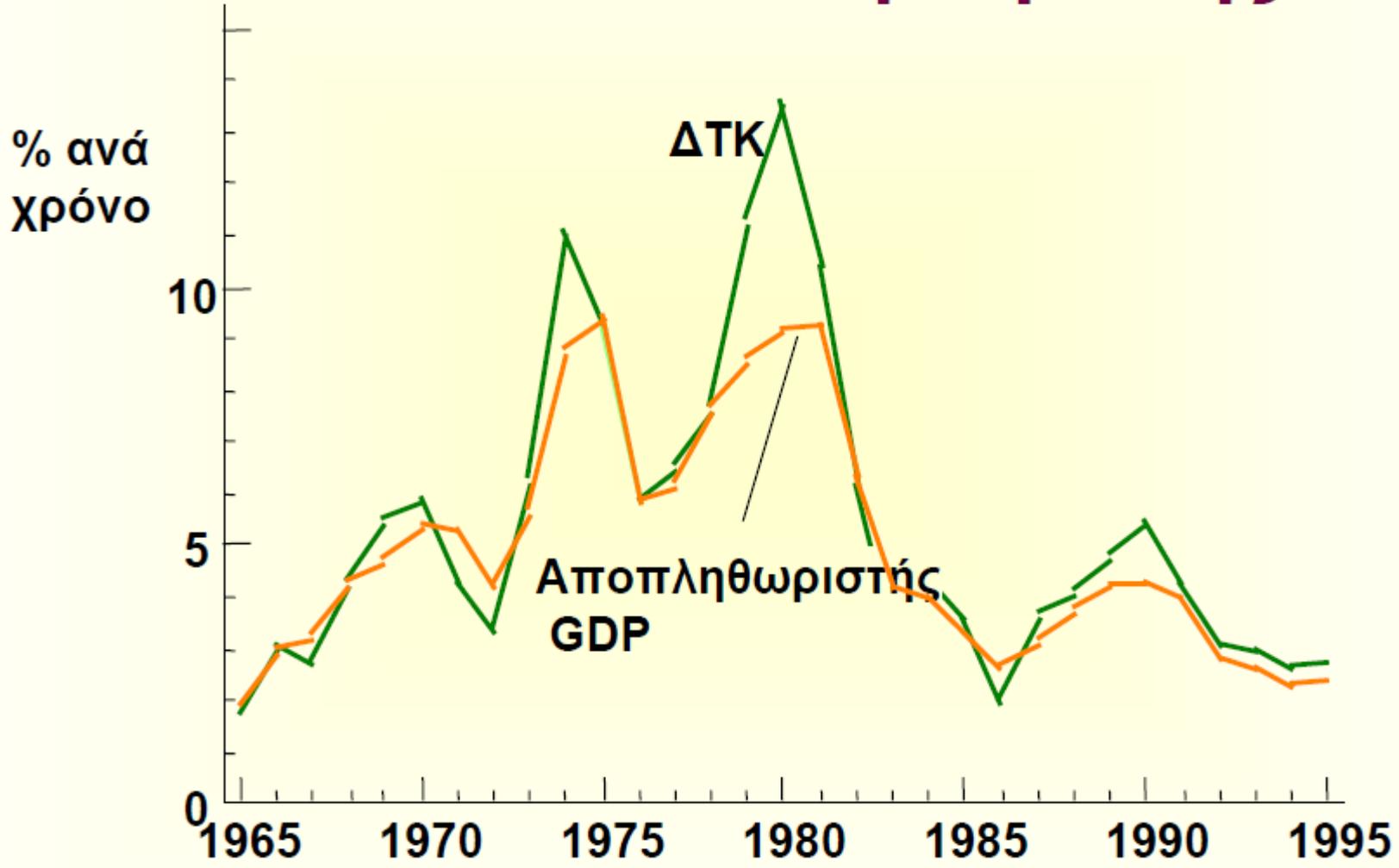
Μη-μετρήσιμες αλλαγές ποιότητας

- ◆ Εάν η ποιότητα ενός αγαθού αυξηθεί από χρόνο σε χρόνο, η αξία του εισοδήματος αυξάνει ακόμη και σε σταθερές τιμές
- ◆ Εάν η ποιότητα μειωθεί από χρόνο σε χρόνο, η αξία του εισοδήματος μειώνεται ακόμη και σε σταθερές τιμές

Ο ΔΤΚ και ο Αποπληθωριστής ΑΕΠ

- ◆ Οι οικονομολόγοι και όχι μόνον χρησιμοποιούν τον ΔΤΚ και τον αποπληθωριστή του GDP για να μετρήσουν πόσο γρήγορα αυξάνει το επίπεδο τιμών
- ◆ Υπάρχουν όμως τρεις πολύ σημαντικές διαφορές μεταξύ τους

Ο ΔΤΚ και ο Αποπληθωριστής ΑΕΠ

Ο ΔΤΚ και ο Αποπληθωριστής

◆ Ο ΔΤΚ . . .

. . . Συμπεριλαμβάνει μόνο καταναλωτικά αγαθά

. . . Συμπεριλαμβάνει εισαγόμενα αγαθά

. . . Υπολογίζεται χρησιμοποιώντας ένα σταθερό καλάθι της νοικοκυράς

Ο ΔΤΚ και ο Αποπληθωριστής

◆ Ο αποπληθωριστής GDP . . .

. . . Συμπεριλαμβάνει όλα τα αγαθά που παράγονται εγχώρια

. . . Δεν συμπεριλαμβάνει εισαγόμενα αγαθά

. . . Υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τα τρέχοντα αγαθά

Διόρθωση οικονομικών μεγεθών

- ◆ Οι δείκτες τιμών χρησιμοποιούνται για την διόρθωση οικονομικών μεγεθών ώστε να γίνεται σωστά η διαχρονική σύγκριση
- ◆ Όταν κάποιο οικονομικό μέγεθος αναπροσαρμόζεται αυτόματα ως προς τον πληθωρισμό, με νόμο ή συμφωνίες, το μέγεθος αυτό λέγεται ότι έχει **αυτόματη αναπροσαρμογή (indexed for inflation)**

Διόρθωση οικονομικών μεγεθών

- ◆ Ας αναπροσαρμόσουμε το μισθό που έπαιρνε η Δώρα Μάντη το 1931 σε δραχμές του 1995:

$$\begin{aligned}W_{1995} &= W_{1931} \times \frac{\text{Price index}_{1995}}{\text{Price index}_{1931}} \\ &= \$80,000 \times \frac{107.6}{8.7} \\ &= \$989,425\end{aligned}$$

Πραγματικό και Ονομαστικό Επιτόκιο

- ◆ Το επιτόκιο είναι το τίμημα που θα πληρωθεί στο μέλλον για μια μεταβίβαση χρημάτων που έγινε στο παρελθόν
- ◆ Η αλλιώς είναι η τιμή που υπόσχεται ο δανειζόμενος στο δανειστή για τη χρησιμοποίηση ενός ποσού για μια χρονική περίοδο (εκφρασμένο ως ποσοστό, δηλ. %)

Πραγματικό και Ονομαστικό Επιτόκιο

- ◆ Το **ονομαστικό επιτόκιο** είναι το επιτόκιο χωρίς διόρθωση για τον πληθωρισμό
- ◆ Το **πραγματικό επιτόκιο** είναι το ονομαστικό διορθωμένο για πληθωρισμό

*Πραγματικό επιτόκιο = Ονομαστικό –
Πληθωρισμός*

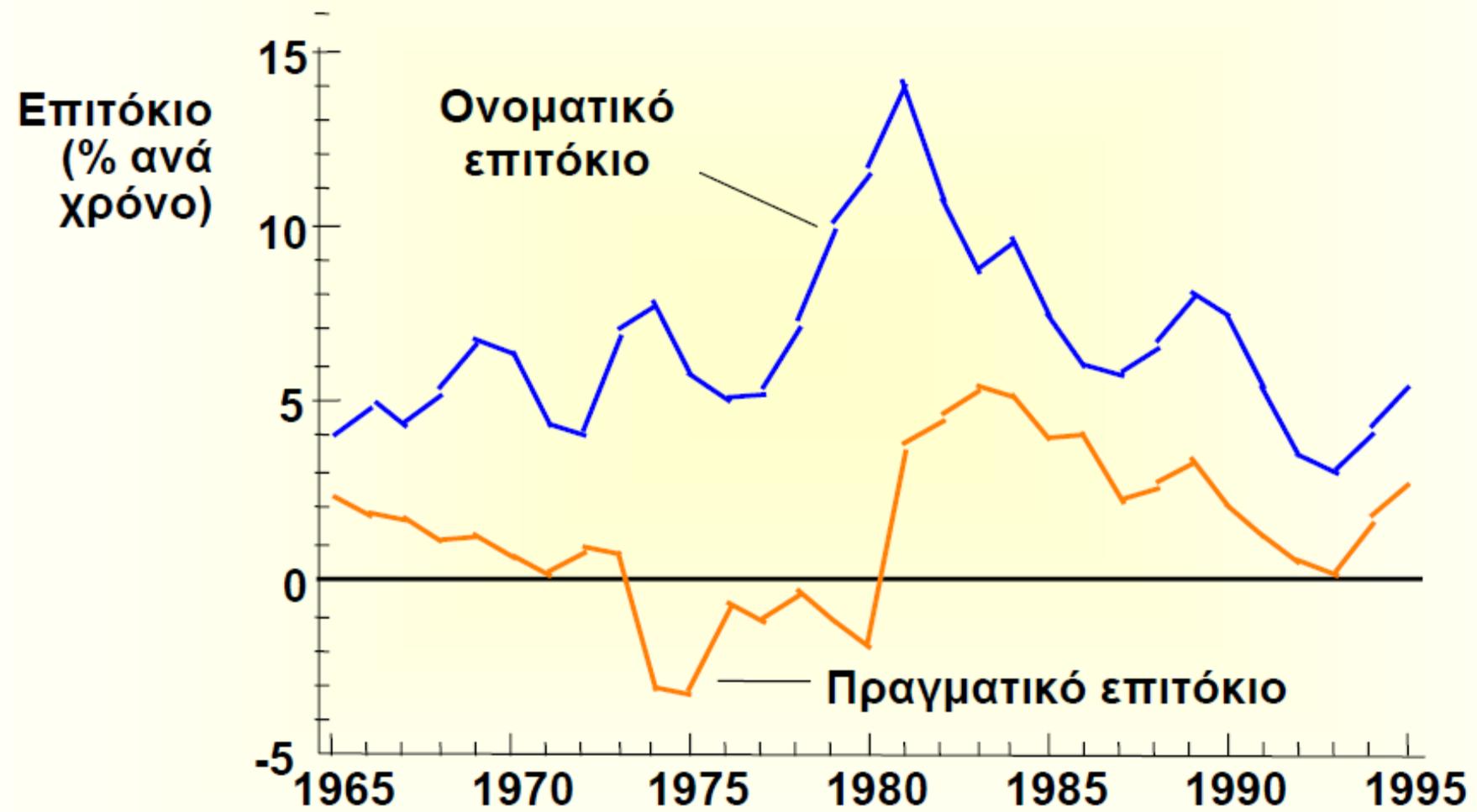
Πραγματικό και Ονομαστικό Επιτόκιο

Παράδειγμα

- ◆ Δανείστηκες 1,000 δρχ. για έναν χρόνο
- ◆ Το ονομαστικό επιτόκιο είναι 15%.
- ◆ Στον χρόνο αυτό ο πληθωρισμός ήταν 10%

$$\begin{aligned}\text{Πραγματικό επιτόκιο} &= \text{Ονομαστικό} - \text{Πληθωρισμός} \\ &= 15\% - 10\% = 5\%\end{aligned}$$

Πραγματικό και Ονομαστικό Επιτόκιο

Ο ρόλος των προσδοκιών

- ◆ Το πραγματικό επιτόκιο είναι το προσδοκώμενο πραγματικό επιτόκιο καθώς ο πληθωρισμός την ημέρα του δανεισμού δεν είναι γνωστός και επομένως υπάρχει κάποια προσδοκία για τον ρυθμό του πληθωρισμού

Ο ρόλος των προσδοκιών

- ◆ Υπόθεση στατικών προσδοκιών
  - Συστηματικά σφάλματα
- ◆ Υπόθεση αναπροσαρμοζόμενων προσδοκιών
  - Backward looking
- ◆ Υπόθεση ορθολογικών προσδοκιών
  - Χρήση όλων των πληροφοριών (μόνο τυχαία σφάλματα)

Παραγωγή και Οικονομική Μεγέθυνση

Κεφάλαιο

Παραγωγή και Οικονομική Μεγέθυνση

Η ευημερία (το βιοτικό επίπεδο) μιας χώρας εξαρτάται **και** από την ικανότητά της να παράγει αγαθά και υπηρεσίες.

Παρατηρούνται μεγάλες αλλαγές στο βιοτικό επίπεδο μέσα σε μια χώρα αλλά και μεγάλες διαφορές μεταξύ χωρών.

Οικονομική μεγέθυνση ανά τον κόσμο

Country	Period	Real GDP per Person at Beginning of Period	Real GDP per Person at End of Period	Growth Rate (per year)
Japan	1890-1997	\$1,196	\$23,400	2.82%
Brazil	1900-1990	619	6,240	2.41
Mexico	1900-1997	922	8,120	2.27
Germany	1870-1997	1,738	21,300	1.99
Canada	1870-1997	1,890	21,860	1.95
China	1900-1997	570	3,570	1.91
Argentina	1900-1997	1,824	9,950	1.76
United States	1870-1997	3,188	28,740	1.75
Indonesia	1900-1997	708	3,450	1.65
United Kingdom	1870-1997	3,826	20,520	1.33
India	1900-1997	537	1,950	1.34
Pakistan	1900-1997	587	1,590	1.03
Bangladesh	1900-1997	495	1,050	0.78

Σύνθεση (Compounding) και ο κανόνας του 70

- ◆ Οι ρυθμοί μεγέθυνσης μπορεί να φαίνονται μικροί σε ετήσια βάση αλλά μετά την σύνθεσή τους για πολλά χρόνια αποκτούν μεγάλη σημασία.
- ◆ **Η σύνθεση (Compounding)** αναφέρεται στην συνάθροιση (accumulation) του ρυθμού αύξησης για μια χρονική περίοδο.

Σύνθεση (Compounding) και ο κανόνας του 70

Σύμφωνα με τον εμπειρικό **κανόνα του 70**, εάν κάποια μεταβλητή αυξάνεται με ρυθμό $x\%$ τον χρόνο, τότε η μεταβλητή αυτή θα διπλασιαστεί σε περίπου $70/x$ χρόνια.

Παράδειγμα του κανόνα του 70

- ◆ €5,000 που επενδύονται με ετήσιο επιτόκιο 7%, θα διπλασιαστούν σε 10 χρόνια, γιατί:

$$70 / 7 = 10$$

Παραγωγή και Οικονομική Μεγέθυνση

- ◆ **Παραγωγικότητα** είναι η ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται από έναν εργαζόμενο σε μία ώρα εργασίας.
- ◆ Το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας προσδιορίζεται από την παραγωγικότητα των εργαζομένων.

Γιατί η παραγωγικότητα είναι τόσο σημαντική

Η παραγωγικότητα είναι σημαντική γιατί αυτό που προσδιορίζει τις μεγάλες διαφορές που παρατηρούνται στα βιοτικά επίπεδα μεταξύ χωρών διαχρονικά οφείλονται στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

Πως προσδιορίζεται η παραγωγικότητα

- ◆ Οι εισροές που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών ονομάζονται **συντελεστές παραγωγής**.
- ◆ Οι συντελεστές παραγωγής είναι αυτοί που διαμορφώνουν την παραγωγικότητα.

Ποιοι είναι οι συντελεστές παραγωγής

- ◆ Φυσικό Κεφάλαιο
- ◆ Ανθρώπινο Κεφάλαιο
- ◆ Φυσικοί Πόροι
- ◆ Τεχνολογική γνώση

Φυσικό Κεφάλαιο

- ◆ **Κεφάλαιο** είναι ένας παραγόμενος συντελεστής παραγωγής. Είναι μια εισροή που προηγουμένως υπήρξε εκροή μιας άλλης παραγωγικής διαδικασίας.
- ◆ **Φυσικό Κεφάλαιο** είναι το απόθεμα του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και τα κτίρια που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

Ανθρώπινο Κεφάλαιο

- ◆ **Ανθρώπινο Κεφάλαιο** είναι η γνώση και τα προσόντα που αποκτούν οι εργαζόμενοι μέσω της παιδείας, της εκπαίδευσης και της εμπειρίας.
  - ◆ Όπως και το φυσικό κεφάλαιο, έτσι και το ανθρώπινο αυξάνει την ικανότητα της χώρας να παράγει αγαθά και υπηρεσίες.

Φυσικοί Πόροι

- ◆ **Φυσικοί Πόροι** είναι τα μέσα για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών τα οποία προέρχονται από τη φύση, όπως η γη, τα ποτάμια και τα αποθέματα ορυκτών.
  - ◆ **Ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι** είναι τα δάση, τα ψάρια, κλπ.
  - ◆ **Μη ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι** είναι το πετρέλαιο, ο λιγνίτης, κλπ.

Φυσικοί πόροι

Οι φυσικοί πόροι είναι σημαντικοί
αλλά όχι αναγκαίοι για την
μεγέθυνση μιας οικονομίας, αλλά
είναι και αναγκαίοι σε παγκόσμιο
επίπεδο.

Τεχνολογική γνώση

- ◆ **Τεχνολογική γνώση** είναι η κατανόηση, από την κοινωνία, των καλύτερων τρόπων παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών.
- ◆ Η τεχνολογική γνώση αναφέρεται στην κατανόηση της κοινωνίας για το πώς λειτουργεί ο κόσμος. Το ανθρώπινο κεφάλαιο αναφέρεται στους πόρους που διατίθενται για την μεταφορά αυτής της κατανόησης στο ανθρώπινο δυναμικό.

Συνάρτηση παραγωγής

Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν συνήθως την συνάρτηση παραγωγής (production function) για να περιγράψουν τη σχέση μεταξύ της ποσότητας των εισροών και των εκροών που προκύπτουν από την παραγωγική διαδικασία.

Συνάρτηση παραγωγής

$$Y = A F(L, K, H, N)$$

Y = ποσότητα εκροής

A = διαθέσιμη τεχνολογία παραγωγής

L = ποσότητα εργασίας

K = ποσότητα φυσικού κεφαλαίου

H = ποσότητα ανθρώπινου κεφαλαίου

N = ποσότητα φυσικών πόρων

$F( )$ είναι μια συναρτησιακή σχέση που μας δείχνει πως συνδυάζονται οι εισροές.

Συνάρτηση παραγωγής

- ◆ Η συνάρτηση παραγωγής έχει σταθερή απόδοση κλίμακας εάν για κάθε θετικό αριθμό λ ,

$$\lambda Y = A F(\lambda L, \lambda K, \lambda H, \lambda N)$$

- ◆ Δηλαδή ο διπλασιασμός όλων των εισροών οδηγεί επίσης στον διπλασιασμό του προϊόντος

Συνάρτηση παραγωγής

- ◆ Οι συναρτήσεις σταθερής απόδοσης κλίμακας έχουν μια σημαντική συνέπεια
- ◆ Θέτοντας $x = 1/L$,

$$Y/L = A F(1, K/L, H/L, N/L)$$

Όπου:

Y/L = προϊόν ανά εργαζόμενο

K/L = φυσικό κεφάλαιο ανά εργαζόμενο

H/L = ανθρώπινο κεφάλαιο ανά εργαζόμενο

N/L = φυσικοί πόροι ανά εργαζόμενο

Κυβερνητικές πολιτικές που μπορεί να αυξήσουν το βιοτικό επίπεδο

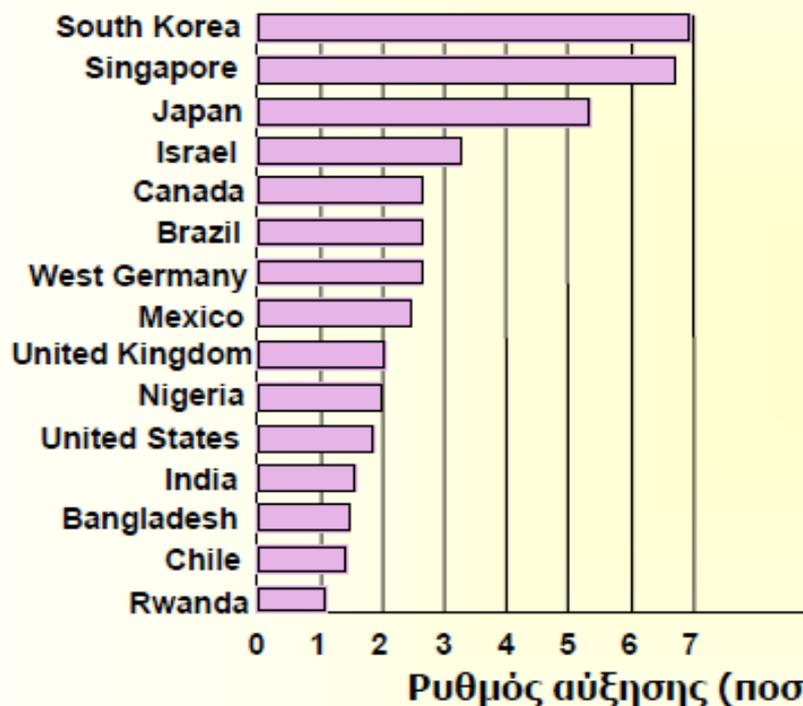
- ◆ Υποστήριξη της αποταμίευσης και επένδυσης
- ◆ Προσέλκυση ξένων επενδύσεων
- ◆ Υποστήριξη εκπαίδευσης και εξειδίκευσης
- ◆ Εξασφάλιση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και πολιτικής σταθερότητας
- ◆ Απελευθέρωση εμπορίου
- ◆ Έλεγχος πληθυσμιακής αύξησης (και μείωσης)
- ◆ Υποστήριξη έρευνας και ανάπτυξης (R&D)

Η σπουδαιότητα της αποταμίευσης και της επένδυσης

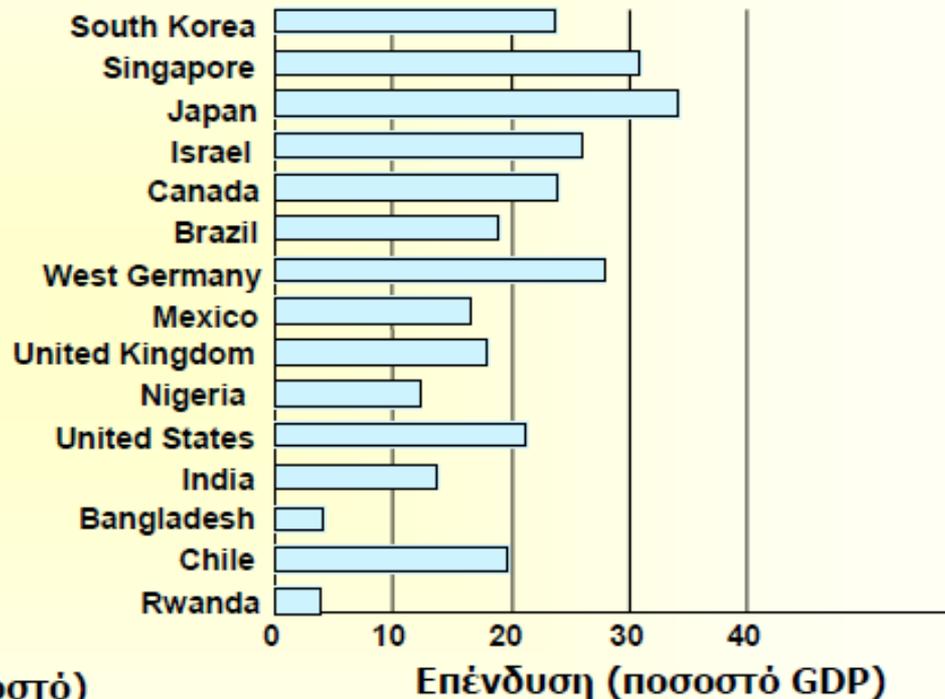
Ένας τρόπος για να αυξηθεί η παραγωγικότητα στο μέλλον είναι η επένδυση περισσότερων πόρων στην παραγωγή κεφαλαίου αντί καταναλωτικών αγαθών.

Μεγέθυνση και επενδύσεις

(a) Ρυθμός αύξησης GDP/κεφαλή 1960-1991

(b) Επένδυση 1960-1991

*Κατεύθυνση της
σχέσης;*

Η σπουδαιότητα της αποταμίευσης και της επένδυσης

- ◆ Καθώς αυξάνεται το απόθεμα κεφαλαίου, το επιπλέον παραγόμενο προϊόν μειώνεται, σύμφωνα με την ιδιότητα της φθίνουσας απόδοσης (diminishing returns).
- ◆ Επομένως, μια αύξηση στο ρυθμό αποταμίευσης οδηγεί σε αύξηση της μεγέθυνσης μόνο για λίγο χρόνο
- ◆ In the long run, the higher saving rate leads to a higher level of productivity and income, but *not* to higher growth in these areas.

Η σπουδαιότητα της αποταμίευσης και της επένδυσης

Το **καποτέλεσμα προσέγγισης ή συγκριτικά ταχύτερη προσέγγιση (catch-up effect)** αναφέρεται στο γεγονός ότι, με αμετάβλητους όλους τους άλλους παράγοντες, είναι πιο εύκολο για μια χώρα να αναπτυχθεί γρήγορα αν ξεκινήσει σχετικά φτωχή.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Η κυβέρνηση μπορεί να αυξήσει την συσσώρευση κεφαλαίου και επομένως την μακροχρόνια μεγέθυνση προσελκύοντας επενδύσεις από το εξωτερικό.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Οι επενδύσεις από το εξωτερικό μπορούν να πάρουν τις εξής μορφές:

◆ Άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό (Foreign Direct Investment)

- ◆ Επενδύσεις κεφαλαίου που ανήκουν και τίθενται σε λειτουργία από μια ξένη οικονομική οντότητα.

◆ Επενδύσεις χαρτοφυλακίου από το εξωτερικό (Foreign Portfolio Investment)

- ◆ Επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από ξένα χρήματα και τίθενται σε λειτουργία από μια ντόπια οντότητα.

Εκπαίδευση

- ◆ Για την μακροχρόνια εγέθυνση μιας χώρας, η εκπαίδευση είναι τουλάχιστον όσο σημαντική είναι και η ανάπτυξη του φυσικού κεφαλαίου.
  - ◆ Στις ΗΠΑ, κάθε έτος στην εκπαίδευση, αυξάνει κατά μέσο όρο τον ετήσιο μισθό ενός ατόμου κατά περίπου 10%.
  - ◆ Επομένως, ένας τρόπος με τον οποίο η κυβέρνηση μπορεί να προωθήσει την μακροχρόνια μεγέθυνση είναι η επένδυση σε σχολεία, και γενικότερα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι ένα αγαθό το οποίο δημιουργεί μεγάλα **εξωτερικά οφέλη**. Ένας εκπαιδευμένος άνθρωπος μπορεί να είναι δημιουργικός και να βρει νέους τρόπους και μεθόδους παραγωγής που να επιτρέψουν την αύξηση του παραγόμενου προϊόντος, προς όφελος του συνόλου της κοινωνίας.

Ένα σημαντικό πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζουν πολλές λιγότερο πλούσιες χώρες είναι η φυγή εγκεφάλων (**brain drain**) δηλαδή η μετανάστευση των πιο μορφωμένων και δημιουργικών εργαζόμενων σε πιο πλούσιες χώρες .

Δικαιώματα ιδιοκτησίας και πολιτική σταθερότητα

- ◆ Τα δικαιώματα ιδιοκτησίας αναφέρονται στη δυνατότητα των ανθρώπων να ασκούν εξουσία πάνω στους πόρους που τους ανήκουν
  - ◆ Η αποδοχή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας αποτελεί προϋπόθεση της εύρυθμης λειτουργίας των αγορών.
  - ◆ Είναι απαραίτητο οι επενδυτές να αισθάνονται ασφάλεια για τις επενδύσεις τους.

Ελεύθερο εμπόριο

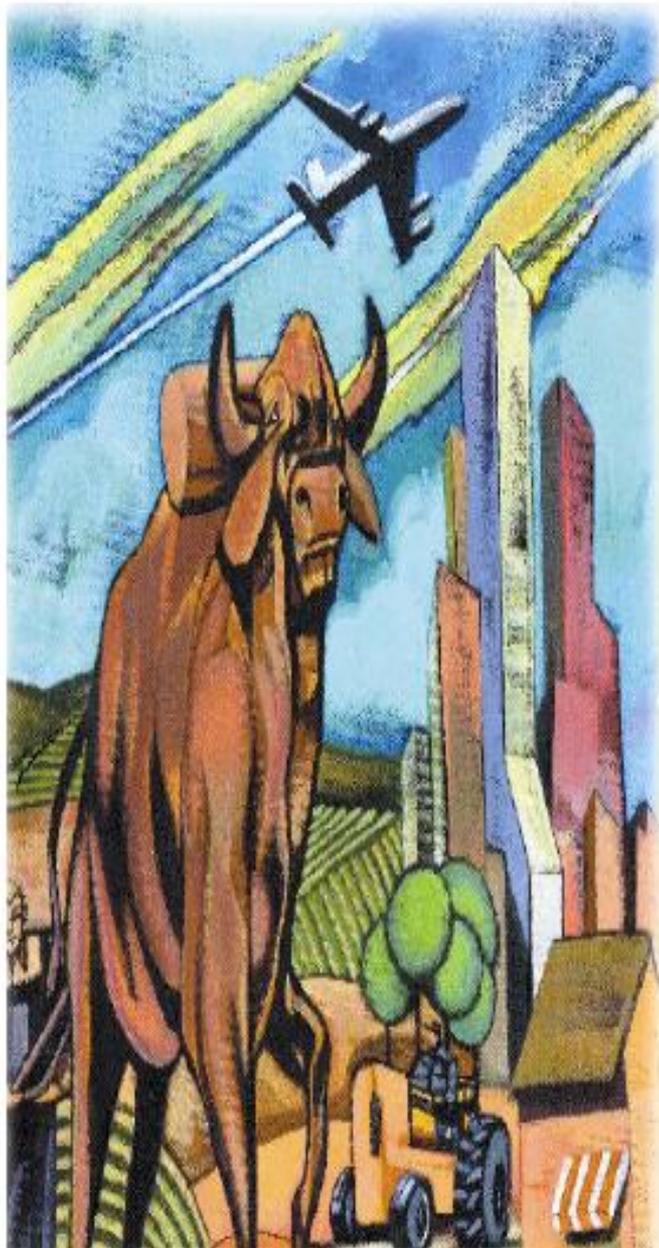
- ◆ Μια χώρα που μειώνει τους περιορισμούς στο εμπόριο θα μπορέσει να έχει μια αύξηση στην ευημερία της παρόμοια με εκείνη που θα είχε αν προκαλούσε μια σημαντική τεχνολογική πρόοδο.

Έλεγχος της αύξησης του πληθυσμού

- ◆ Ο πληθυσμός προσδιορίζει το μέγεθος της εργατικής δύναμης μιας χώρας.
  - ◆ Μεγάλοι πληθυσμοί γενικώς παράγουν μεγαλύτερο συνολικά ΑΕΠ.
  - ◆ Όμως, **το κατά κεφαλήν ΑΕΠ** είναι πολύ καλύτερος δείκτης της ευημερίας, και η αύξηση του πληθυσμού παρότι αυξάνει το συνολικό ΑΕΠ, μειώνει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Έρευνα και Ανάπτυξη (R&D)

- ◆ Η τεχνολογική πρόοδος είναι ο κύριος παράγοντας στον οποίο οφείλονται τα σημερινά υψηλότερα επίπεδα διαβίωσης σε σχέση με αυτά του προηγούμενου αιώνα.
  - ◆ Το μεγαλύτερο μέρος της τεχνολογικής προόδου προέρχεται από ιδιωτική έρευνα (επιχειρήσεων και ιδιωτών).
  - ◆ Η κυβέρνηση προωθεί την ανάπτυξη της τεχνολογίας μέσα από ερευνητικές επιχορηγήσεις, μείωση φόρων σε ιδιώτες που αναλαμβάνουν R&D δράσεις και το σύστημα ευρεσιτεχνίας.

Αποταμίευση, Επένδυση και το Χρηματοπιστωτικό σύστημα

Κεφάλαιο 15

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα

- ◆ Το **χρηματοπιστωτικό σύστημα** αποτελείται από θεσμούς που βοηθούν στο να έρθουν σε επαφή οι αποταμιευτές με τους επενδυτές.
- ◆ Είναι ο απαραίτητος καταλύτης για να μεταφερθεί το χρήμα από την αποταμίευση στην επένδυση.

Οι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί

◆ Οι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί ανήκουν στις εξής δύο κατηγορίες:

↗ Χρηματοπιστωτικές αγορές

- Αγορά ομολόγων
- Αγορά μετοχών

↗ Χρηματοοικονομικούς διαμεσολαβητές

Τράπεζες

Αμοιβαία Κεφάλαια (Mutual Funds)

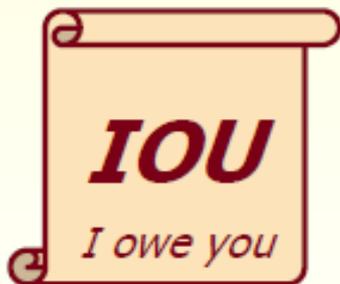

Οι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί

- ◆ **Οι χρηματοπιστωτικές αγορές** είναι οι θεσμοί εκείνοι μέσω των οποίων οι αποταμιευτές μπορούν να προσφέρουν άμεσα κεφάλαια σε εκείνους που επιθυμούν να δανειστούν.
- ◆ **Οι χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές** είναι οι θεσμοί εκείνοι μέσω των οποίων οι αποταμιευτές μπορούν να προσφέρουν έμμεσα κεφάλαια σε εκείνους που επιθυμούν να δανειστούν.

Η αγορά ομολόγων

Ένα **ομόλογο** είναι
ένας υποσχετικός
τίτλος οφειλής.

Τα χαρακτηριστικά ενός ομολόγου

- ◆ **Προθεσμία (Term):** είναι η χρονική περίοδος ως τη λήξη του (date of maturity).
- ◆ **Πιστωτικός κίνδυνος (Credit Risk):** είναι η πιθανότητα να αδυνατεί ο δανειζόμενος να πληρώσει τόκους ή μέρος του αρχικού κεφαλαίου (principal).
- ◆ **Φορολογική μεταχείριση (tax treatment):** είναι ο τρόπος με τον οποίο οι φορολογικοί νόμοι μεταχειρίζονται τον τόκο από ομόλογα.
  - ◆ Φορολογική απαλλαγή για κάποια ομόλογα τους δίνει τη δυνατότητα να πληρώνουν μικρότερο επιτόκιο και να προσελκύουν κεφάλαια.

Η αγορά μετοχών

- ◆ Η μετοχή (**Stock**) αντιπροσωπεύει ιδιοκτησία μέρους της επιχείρησης και επομένως ενσωματώνει δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη που πραγματοποιεί η επιχείρηση.
- ◆ Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με πώληση μετοχών ονομάζεται αυτοχρηματοδότηση ή χρηματοδότηση μέσω ιδίων κεφαλαίων (**equity financing**).
  - ◆ Σε σύγκριση με την πώληση ομολόγων που ονομάζεται **χρεωστική χρηματοδότηση (debt financing)** οι μετοχές αυξάνουν τον κίνδυνο αλλά και τα δυνητικά κέρδη.

Η αγορά μετοχών

Οι περισσότερες εφημερίδες δημοσιεύουν πίνακες μετοχών με τις παρακάτω πληροφορίες:

- ◆ Τιμή μετοχής
- ◆ Τεμάχια (πωλήσεις προηγούμενης ημέρας)
- ◆ Μέρισμα (dividend) κέρδη που καταβάλλονται στους μετόχους
- ◆ Αναλογία τιμής της μετοχής προς κέρδη ανά μετοχή (Price-earnings ratio)
  - Ισούται με περίπου 15 ιστορικά. $P/E > 15$ σημαίνει είτε ότι αναμένονται υψηλότερα κέρδη είτε υπάρχει υπερτιμολόγηση της μετοχής

Χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές: Τράπεζες

- ◆ Οι Τράπεζες δέχονται τις χρηματικές καταθέσεις ατόμων που θέλουν να αποταμιεύσουν και τις χρησιμοποιούν για να χορηγούν δάνεια σε άτομα που θέλουν να δανειστούν.
- ◆ Οι Τράπεζες πληρώνουν τόκους στους καταθέτες και χρεώνουν με υψηλότερους τόκους τους δανειζόμενους.
- ◆ Οι Τράπεζες επίσης βοηθούν στη δημιουργία ενός ειδικού ενεργητικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο συναλλαγής (**medium of exchange**) επιτρέποντας στα άτομα να συναλλάσσονται με επιταγές έναντι λογαριασμών καταθέσεων όψεως.

Χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές: Αμοιβαία Κεφάλαια

- ◆ Ένα αμοιβαίο κεφάλαιο (mutual fund) είναι ένας θεσμός που πουλάει μερίδια στο κοινό και χρησιμοποιεί τα ποσά που εισπράττει για να αγοράσει ένα χαρτοφυλάκιο από μετοχές και ομόλογα.
  - ◆ Επιτρέπουν σε άτομα με πολύ μικρά διαθέσιμα ποσά να διασπείρουν τον κίνδυνο.
  - ◆ Επίσης παρέχουν επαγγελματική εμπειρία στη σύνθεση χαρτοφυλακίου (είναι αυτό πάντα πλεονέκτημα;)

Άλλοι χρηματοπιστωτικοί θεσμοί

- ◆ Πιστωτικές
συνεταιριστικές Ενώσεις
- ◆ Συνταξιοδοτικά αμοιβαία
κεφάλαια
- ◆ Ασφαλιστικές εταιρίες
- ◆ Τοκογλύφοι (loan sharks)

Αποταμίευση και Επένδυση στους λογαριασμούς εθνικού εισοδήματος

Θυμηθείτε ότι:

$$Y = C + I + G + NX$$

Και με κλειστή οικονομία:

$$Y = C + I + G$$

Λύνουμε ως προς I

$$Y - C - G = I$$

Και επομένως:

$$S = I$$

Σημαντικές ταυτότητες

- ◆ Η εθνική αποταμίευση (απλά αποταμίευση) ισούται με:

$$S = I$$

$$S = Y - C - G$$

$$S = (Y - T - C) + (T - G)$$

Όπου με T συμβολίζουμε το ποσό των φόρων

Ιδιωτική και δημόσια αποταμίευση

- ◆ **Ιδιωτική αποταμίευση** είναι το ποσό του εισοδήματος που απομένει στα νοικοκυριά μετά την αφαίρεση της κατανάλωσης και των φόρων.

$$\text{Ιδιωτική αποταμίευση} = (Y - T - C)$$

- ◆ **Δημόσια αποταμίευση** είναι τα έσοδα από φόρους που μένουν στο δημόσιο μετά την πληρωμή των δημόσιων δαπανών.

$$\text{Δημόσια αποταμίευση} = (T - G)$$

Πλεονάσματα και ελλείμματα

- ◆ Εάν $T > G$, η κυβέρνηση έχει πλεόνασμα προϋπολογισμού (**budget surplus**).
  - Το πλεόνασμα $T - G$ αντιπροσωπεύει τη δημόσια αποταμίευση.
- ◆ Εάν $G > T$, η κυβέρνηση έχει έλλειμμα προϋπολογισμού (**budget deficit**).

Αποταμίευση και επένδυση

- ◆ Στο σύνολο της οικονομίας θα πρέπει να ισχύει:

$$S = I$$

Η αγορά δανειακών κεφαλαίων

Οι χρηματοπιστωτική αγορά που συντονίζει τις αποταμιεύσεις και επενδύσει της οικονομίας ονομάζεται **αγορά δανειακών κεφαλαίων**.

Δανειακά κεφάλαια είναι το εισόδημα που τα άτομα επιλέγουν να αποταμιεύσουν

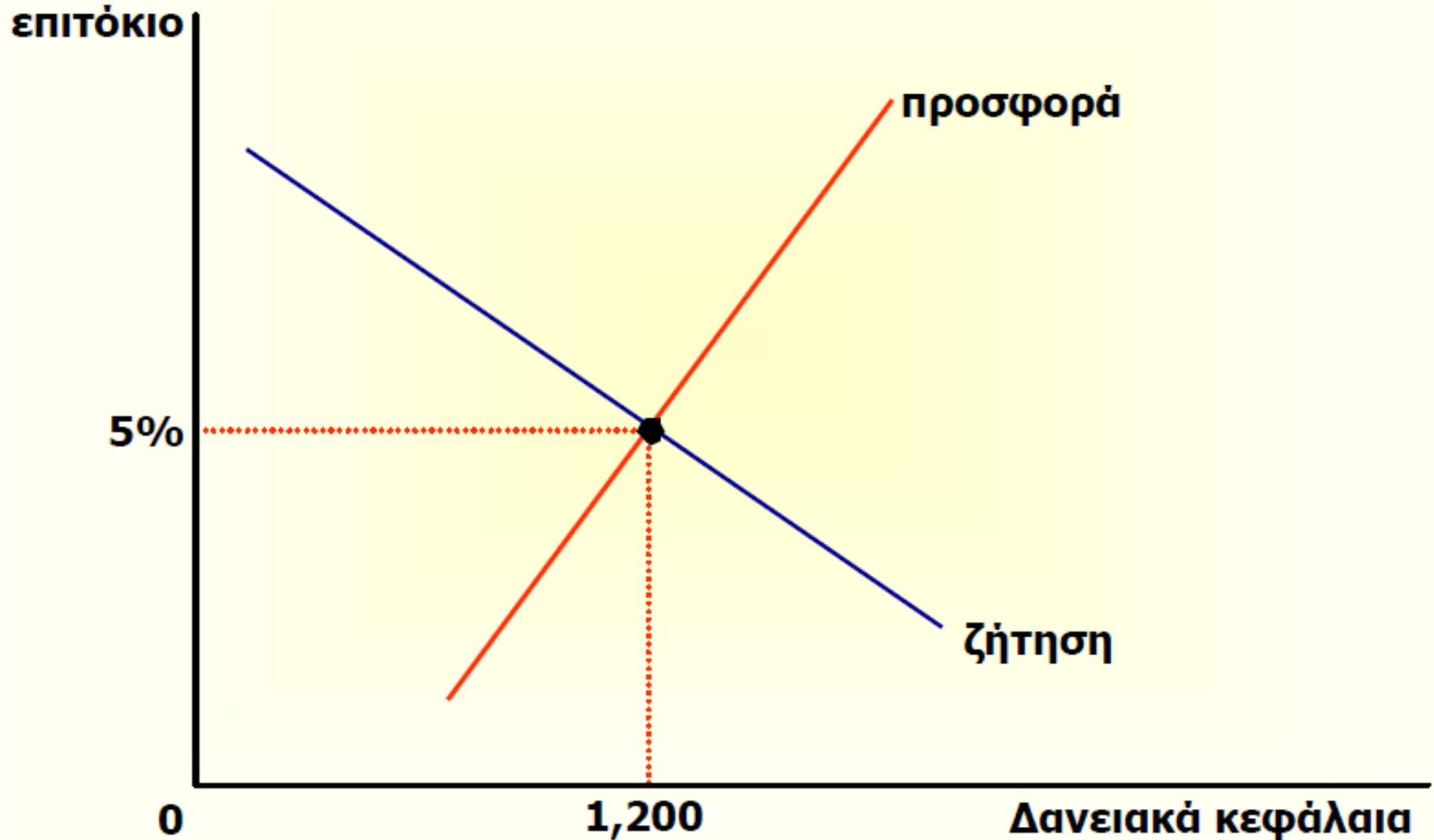
Προσφορά και ζήτηση δανειακών κεφαλαίων

- ◆ Η προσφορά δανειακών κεφαλαίων προέρχεται από εκείνους που έχουν πλεόνασμα εισοδήματος το οποίο θέλουν να αποταμιεύσουν και να το δανείσουν.
- ◆ Η ζήτηση προέρχεται από νοικοκυριά και επιχειρήσεις που θέλουν να δανειστούν για να κάνουν επενδύσεις.

Προσφορά και ζήτηση δανειακών κεφαλαίων

- ◆ Το **επιτόκιο (interest rate)** είναι η τιμή ενός δανείου.
- ◆ Αντιπροσωπεύει το ποσό που πληρώνουν οι δανειζόμενοι για τα δάνεια και το ποσό που παίρνουν οι δανειστές για τις αποταμιεύσεις τους.
- ◆ Η τιμή που μας ενδιαφέρει είναι το πραγματικό επιτόκιο το οποίο προσδιορίζεται από την προσφορά και ζήτηση όπως και σε όλες τις άλλες αγορές.

Η αγορά δανειακών κεφαλαίων

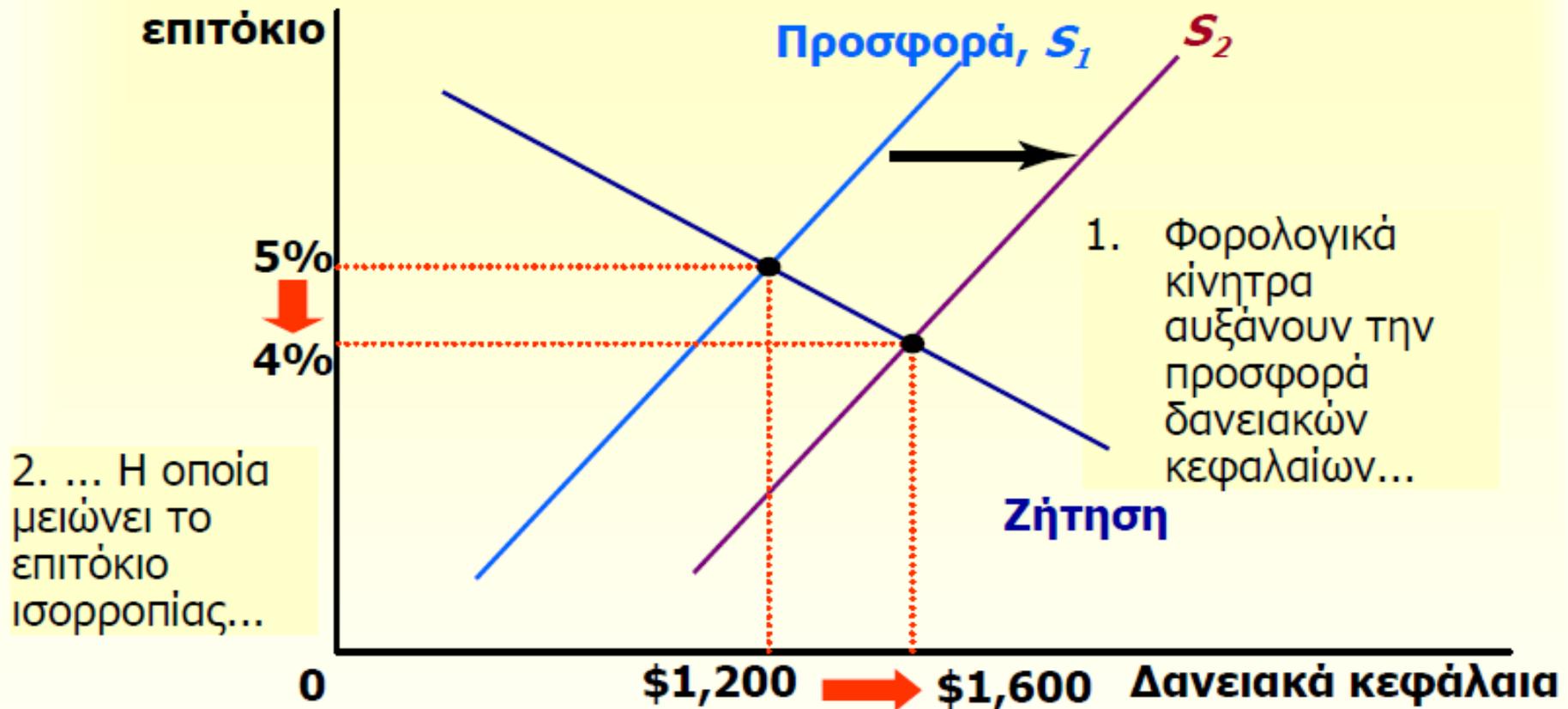
Πολιτικές που επηρεάζουν την αποταμίευση και επένδυση

- ◆ Φόροι και αποταμίευση
- ◆ Φόροι και επενδύσεις
- ◆ Ελλείμματα κρατικού προϋπολογισμού

Φόροι και αποταμίευση

- ◆ Οι φόροι στο εισόδημα από τόκους μειώνουν σημαντικά τα κίνητρα για αποταμίευση ανεξαρτήτως επιτοκίου
- ◆ Αντίστροφα μείωση των φόρων αυξάνει τα κίνητρα και επομένως:
  - ◆ Η προσφορά των δανειακών κεφαλαίων μετακινείται δεξιά
  - ◆ Το επιτόκιο ισορροπίας μειώνεται
  - ◆ Η ζήτηση για δανειακά κεφάλια αυξάνεται.

Μια αύξηση στην προσφορά δανειακών κεφαλαίων ....

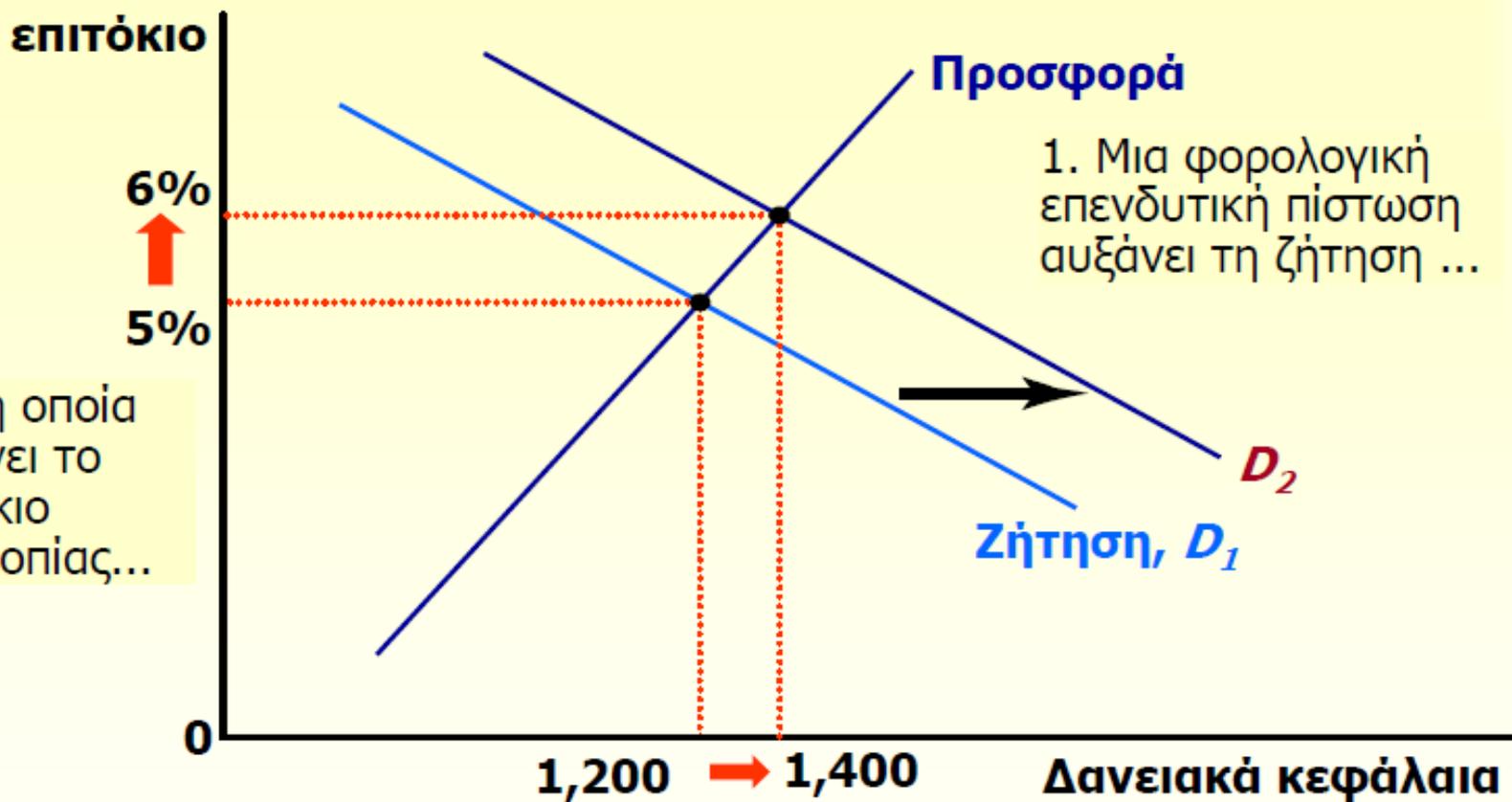

3. ...και αυξάνει την ποσότητα ισορροπίας των δανειακών κεφαλαίων

Φόροι και επένδυση

- ◆ Οι φορολογικές πιστώσεις επενδύσεων (όπως φοροελαφρύνσεις) αυξάνουν τα κίνητρα για δανεισμό κεφαλαίων και επομένως:
  - ◆ Αυξάνεται η ζήτηση για δανειακά κεφάλαια
  - ◆ Μετακινείται η ζήτηση προς τα δεξιά
  - ◆ Με αποτέλεσμα υψηλότερα επιτόκια και μεγαλύτερη ποσότητα δανειακών κεφαλαίων στην ισορροπία

Μια αύξηση στην ζήτηση δανειακών κεφαλαίων ....

1. Μια φορολογική επενδυτική πίστωση αυξάνει τη ζήτηση ...

2. ...η οποία αυξάνει το επιτόκιο ισορροπίας...

3. ... και αυξάνει την ποσότητα ισορροπίας των δανειακών κεφαλαίων

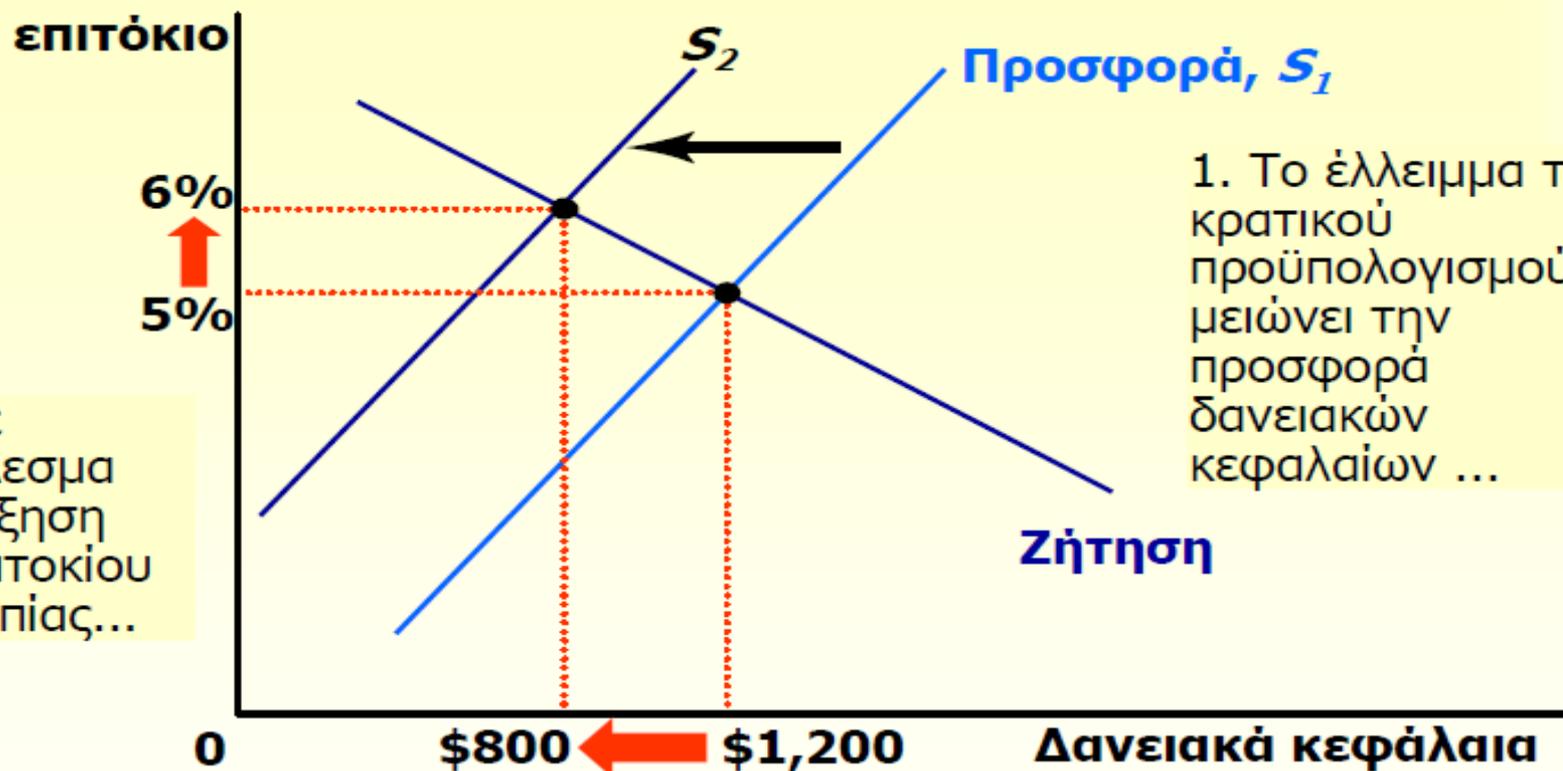
Ελλειμματικός κρατικός προϋπολογισμός

- ◆ Όταν η κυβέρνηση ξοδεύει περισσότερο από τα έσοδά της τότε δημιουργεί δημοσιονομικό έλλειμμα (budget deficit).
- ◆ Η συσσώρευση ελλειμμάτων διαχρονικά ονομάζεται δημόσιο χρέος (government debt).

Επιπτώσεις ελλειμμάτων

- ◆ Ο δανεισμός της κυβέρνησης για να εξυπηρετήσει τα ελλείμματά της μειώνει τη προσφορά δανειακών κεφαλαίων για τον ιδιωτικό τομέα
- ◆ Η πτώση στην ιδιωτική επένδυση ονομάζεται **παραγκωνισμός (crowding out)**.
  - ◆ Ο δανεισμός της κυβέρνησης **παραγκωνίζει (crowds out)** τους ιδιώτες δανειζόμενους που προσπαθούν να χρηματοδοτήσουν τις επενδύσεις τους

Η ύπαρξη ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό ...

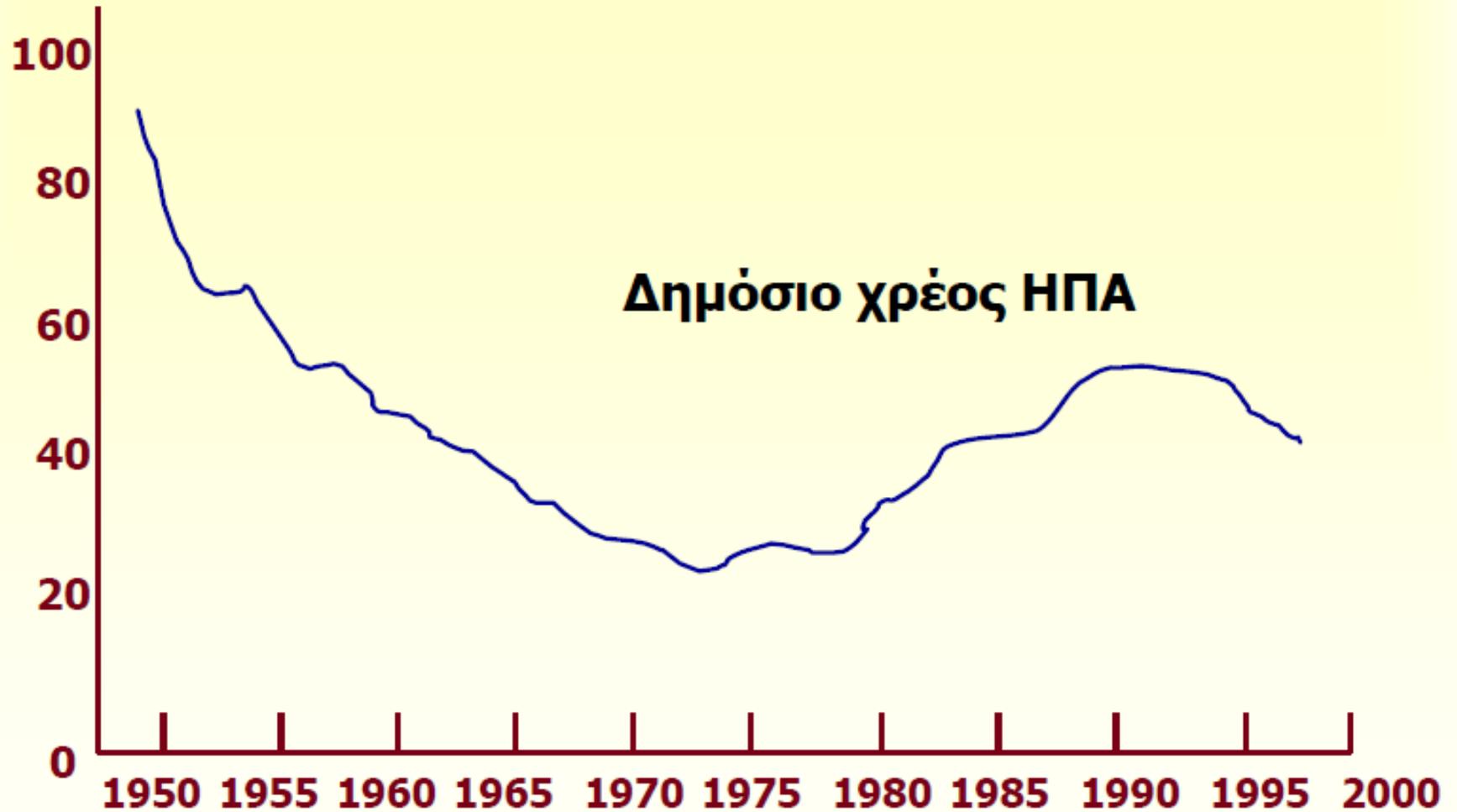

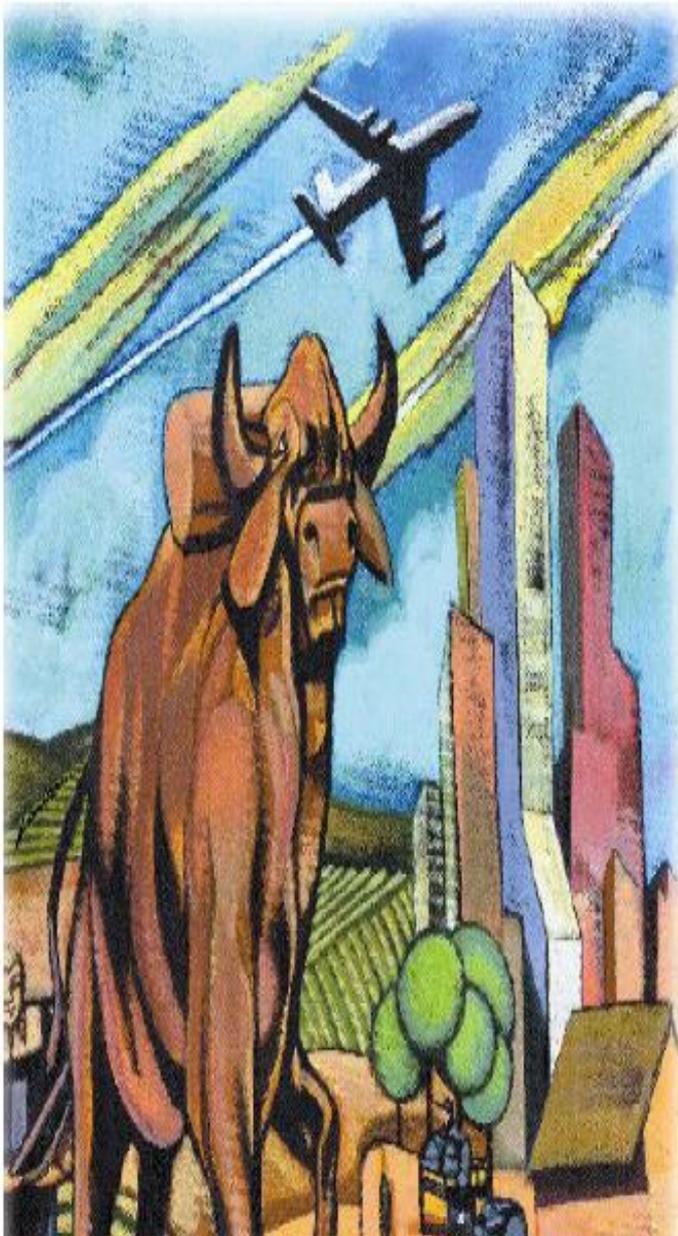
2. ...με αποτέλεσμα την αύξηση του επιτοκίου ισορροπίας...

1. Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού μειώνει την προσφορά δανειακών κεφαλαίων ...

3. ...και την μείωση της ποσότητας δανειακών κεφαλαίων στην ισορροπία

Δημόσιο χρέος των ΗΠΑ

Το φυσικό ποσοστό της ανεργίας

Κεφάλαιο 20

Διαχωρισμός ειδών ανεργίας

- ◆ Το πρόβλημα της ανεργίας συνήθως χωρίζεται σε δύο κατηγορίες που αντιστοιχούν σε βραχυχρόνιο και μακροχρόνιο πρόβλημα ανεργίας:
  - ◆ Το φυσικό ποσοστό (natural rate) ανεργίας
  - ◆ Η κυκλική ανεργία (cyclical rate)

Το φυσικό και κυκλικό ποσοστό ανεργίας

- ◆ Το **φυσικό ποσοστό ανεργίας** είναι η ανεργία που συνήθως υπάρχει στην οικονομία και δεν περιορίζεται ακόμη και μακροχρόνια.
- ◆ Η **κυκλική ανεργία** αναφέρεται στις διακυμάνσεις που εμφανίζονται από χρονιά σε χρονιά γύρω από το φυσικό ποσοστό ανεργίας.

Προσδιορισμός ανεργίας

Τρεις βασικές ερωτήσεις:

- Πώς μετρά η κυβέρνηση την ανεργία;
- Ποια προβλήματα προκύπτουν στην ερμηνεία των δεδομένων;
- Για πόσο καιρό μένουν οι άνεργοι εκτός εργασίας;

Μέτρηση ανεργίας

- ◆ Η ανεργία μετράται από την εθνική στατιστική υπηρεσία
  - ◆ Τα δεδομένα συλλέγονται με ερωτηματολόγια από ένα μεγάλο αριθμό νοικοκυριών που επιλέγονται τυχαία σε μηνιαία βάση.
  - ◆ Με βάση τις απαντήσεις τα άτομα κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες:
    - ◆ Εργαζόμενοι
    - ◆ Άνεργοι
    - ◆ Εκτός εργατικής δύναμης

Μέτρηση ανεργίας

Ένα άτομο θεωρείται **εργαζόμενο** εάν έχει περάσει το μεγαλύτερο μέρος της εβδομάδας εργαζόμενος.

Ένα άτομο θεωρείται **άνεργο** εάν βρίσκεται σε προσωρινή παύση και ψάχνει για εργασία ή περιμένει να ξεκινήσει.

Άτομα που δεν ανήκουν σε καμιά από τις παραπάνω κατηγορίες, όπως φοιτητές, νοικοκυρές και συνταξιούχοι **δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό**.

Μέτρηση ανεργίας

Το εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων.

Το **ποσοστό ανεργίας** είναι το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που είναι άνεργο.

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{αριθμός ανέργων}}{\text{εργατικό δυναμικό}} \times 100$$

Μέτρηση ανεργίας

Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό είναι το ποσοστό του πληθυσμού που εντάσσεται στο εργατικό δυναμικό.

$$\text{ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} = \frac{\text{εργατικό δυναμικό}}{\text{πληθυσμός ενηλίκων}} \times 100$$

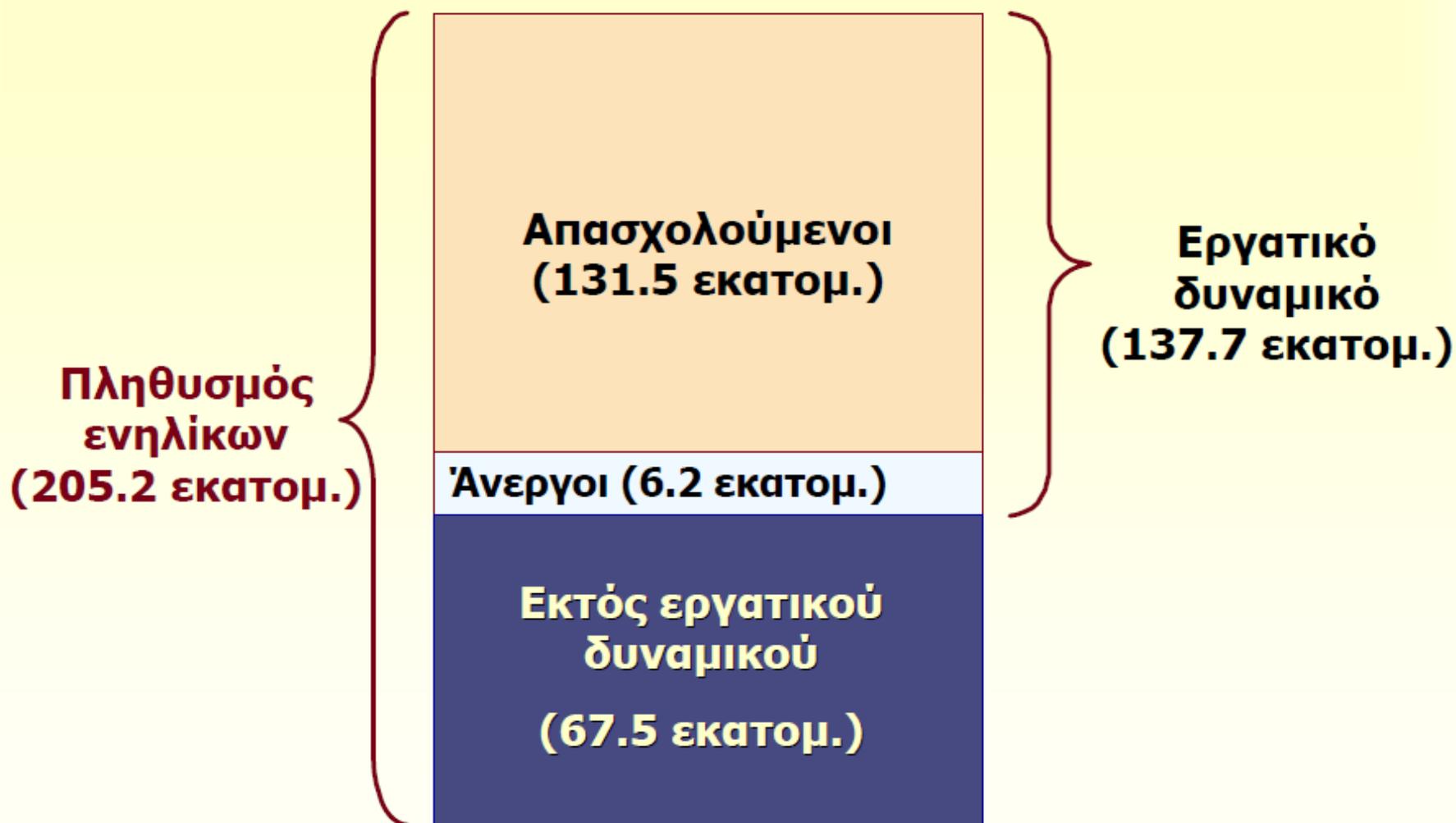
Στοιχεία ανεργίας για την Ελλάδα

Πίνακας 6: Άνεργοι (σε χιλιάδες) ηλικίας 15 ετών και άνω κατά διάρκεια χρόνου ανεργίας, για τα έτη 1998 - 2005 ανά τρίμηνο

Πηγή: Γ.Γ. Ε.Σ.Υ.Ε Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Διάρκεια Χρόνου Ανεργίας	2003 Α τρίμηνο	#REF!	2003 Γ τρίμηνο	2003 Δ τρίμηνο	2004 Α τρίμηνο	2004 Β τρίμηνο	2004 Γ τρίμηνο	2004 Δ τρίμηνο	2005 Α τρίμηνο	2005 Β τρίμηνο	2005 Γ τρίμηνο	2005 Δ τρίμηνο
ΣΥΝΟΛΟ	487,7	441,8	439,2	471,1	543,8	492,7	485,9	500,4	502,4	466,9	469,8	470,9
Ήταν σε διαθεσιμότητα	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Δεν άρχισε ακόμη Έχει βρει μια εργασία που θα αναλάβει αργότερα	3,8	1,3	1,6	2,7	3,9	4,5	4,2	5,6	5,0	3,6	4,7	5,9
Λιγότερο από 1 μήνα	17,6	14,4	17,6	24,7	26,0	16,3	19,1	27,3	22,2	21,0	22,9	26,6
1 - 2 μήνες	48,6	34,5	38,6	54,0	55,2	35,3	44,3	55,3	54,2	41,7	44,8	51,2
3 - 5 μήνες	83,1	56,0	50,1	56,1	92,4	62,1	50,4	54,8	71,1	56,5	53,9	60,1
6 - 11 μήνες	75,8	77,7	72,6	68,0	93,4	96,2	88,1	78,3	80,2	82,4	84,5	82,2
>12	258,9	257,8	258,8	265,7	272,9	278,3	279,7	279,0	269,7	261,6	259,0	244,9
ΝΕΟΙ	189,7	184,0	192,2	194,3	217,6	212,6	206,3	203,7	186,9	178,6	175,7	171,0
Ποσοστό (%) Νέων Ανέργων	38,90	41,65	43,76	41,25	40,02	43,15	42,46	40,71	37,21	38,25	37,40	40,71
Ποσοστό (%) Μακροχρόνια Ανέργων	53,08	58,35	58,92	56,40	50,17	56,49	57,57	55,76	53,68	56,03	55,13	55,76

Η κατανομή του πληθυσμού στις ΗΠΑ το 1998

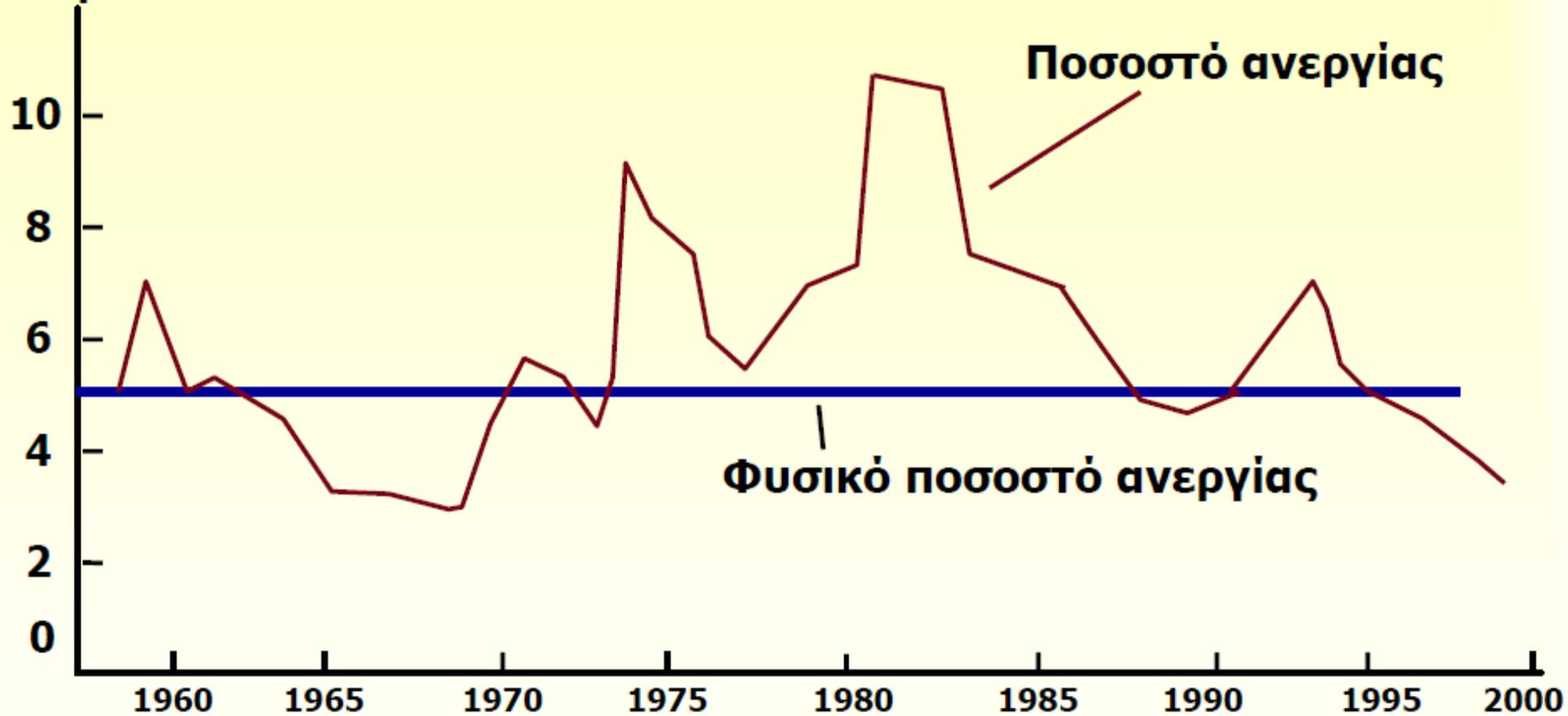

Ανεργία και συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό διαφόρων δημογραφικών ομάδων στις ΗΠΑ (1998)

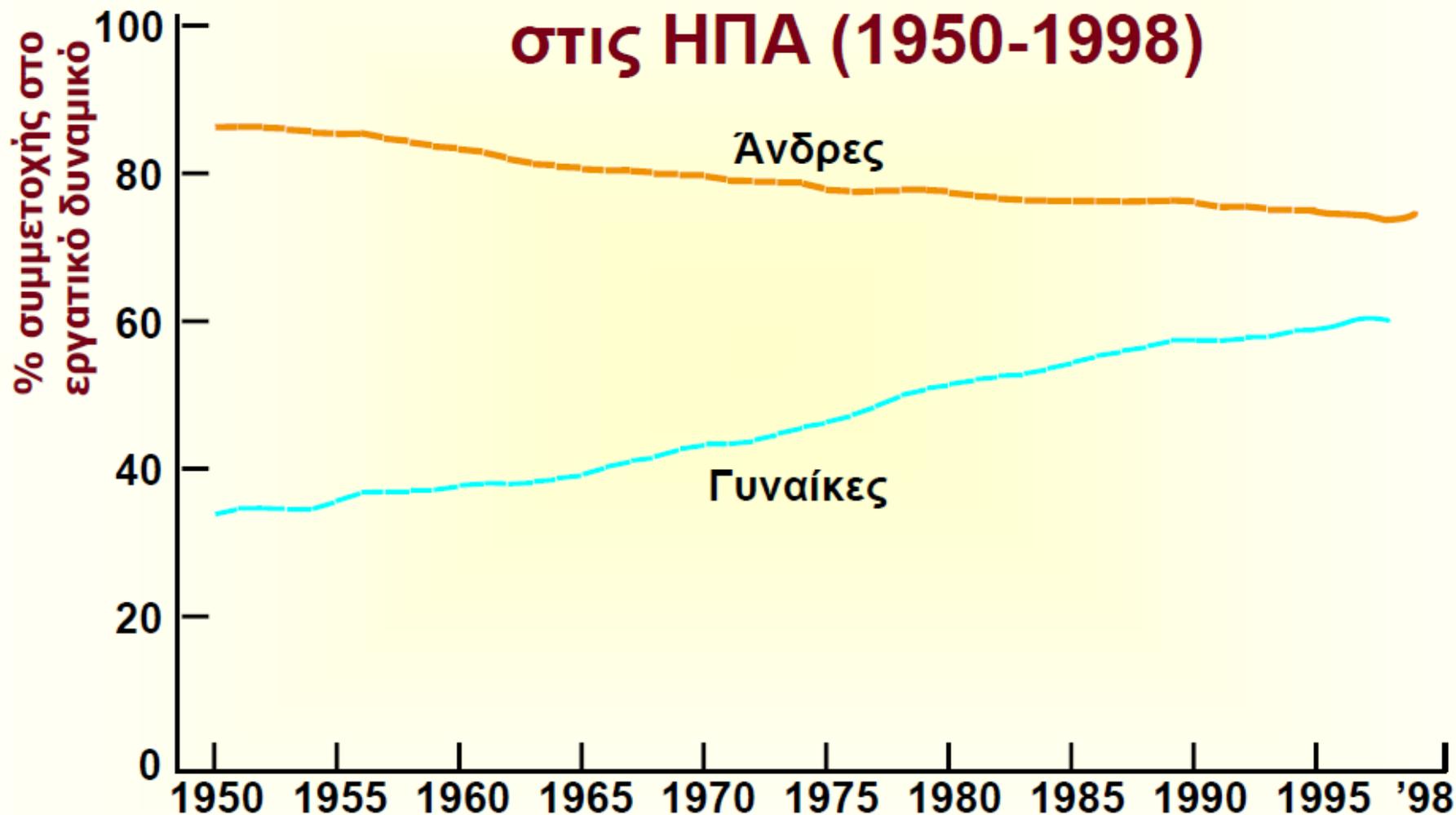
Δημογραφική ομάδα	Ποσοστό ανεργίας	% συμμετοχής στο εργατικό δυναμικ
Ενήλικοι (20+)		
Λευκοί άνδρες	3.2	77.2
Λευκές γυναίκες	3.4	59.7
Μαύροι άνδρες	7.4	72.5
Μαύρες γυναίκες	7.9	64.8
Νέοι (16-19)		
Λευκοί άνδρες	14.1	56.6
Λευκές γυναίκες	10.9	55.4
Μαύροι άνδρες	30.1	40.7
Μαύρες γυναίκες	25.3	42.5

Ποσοστό ανεργίας στις ΗΠΑ (1960-2000)

Ποσοστό
εργατικού
δυναμικού

Ποσοστά συμμετοχής ανδρών και γυναικών στο εργατικό δυναμικό στις ΗΠΑ (1950-1998)

Δυσκολίες μέτρησης του ποσοστού ανεργίας

- ◆ Είναι πολύ δύσκολο να διαχωρίσεις μεταξύ ενός ατόμου που είναι άνεργος και ενός που δεν συμμετέχει στο εργατικό δυναμικό.
- ◆ **Οι αποθαρρυσμένοι εργάτες**, είναι άτομα που θα ήθελαν να εργαστούν αλλά έχουν εγκαταλείψει την προσπάθεια αναζήτησης εργασίας (είναι βασικά άνεργοι αν και δηλώνουν εκτός ε. δ.).
- ◆ Άλλα άτομα δηλώνουν άνεργοι για διάφορους λόγους, όπως για να παίρνουν κρατική οικονομική βοήθεια, ενώ στην πραγματικότητα δεν ψάχνουν ενεργά για δουλειά.

Το πρόβλημα της διάρκειας της ανεργίας

- ◆ Για τα περισσότερα άτομα τα διαστήματα ανεργίας είναι βραχυχρόνια.
- ◆ Το μεγαλύτερο πρόβλημα προέρχεται από τα άτομα που παραμένουν άνεργα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Τα άτομα αυτά χάνουν την διάθεσή τους και μειώνονται οι ικανότητές τους να βρουν δουλειά, και γίνεται πολύ δύσκολο να επανενταχθούν τόσο στο εργατικό δυναμικό όσο και στην κοινωνία γενικότερα.

Τι είναι το φυσικό ποσοστό ανεργίας;

Γιατί υπάρχει πάντα ένας αριθμός ατόμων που είναι άνεργοι; Δύο κύριες αιτίες:

1. Μεταβατική ανεργία (frictional unemployment) αναφέρεται στην ανεργία που δημιουργείται στο διάστημα που απαιτείται για να ψάξουν και να βρουν τα άτομα την εργασία που τους ταιριάζει καλύτερα.

Η ανεργία λόγω αναζήτησης δουλειάς (job search unemployment) είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι ειδικευμένοι εργάτες χρειάζονται χρόνο για να βρουν νέα κατάλληλη εργασία.

Η ανεργία λόγω αναζήτησης δουλειάς (job search unemployment)

- ◆ Η ανεργία λόγω αναζήτησης δουλειάς (job search unemployment) διαφέρει από άλλα είδη ανεργίας γιατί:
  - ◆ Δεν δημιουργείται εξαιτίας διαφορών στους μισθούς μεταξύ εργατών και εργοδοτών.
  - ◆ Αλλά δημιουργείται εξαιτίας του χρόνου που απαιτείται για να βρεθεί η κατάλληλη εργασία.

Η ανεργία λόγω αναζήτησης δουλειάς είναι αναπόφευκτη

- ◆ Οι συνεχείς αλλαγές στην οικονομία καθιστούν την ανεργία λόγω αναζήτησης δουλειάς αναπόφευκτη.
- ◆ Αλλαγές στις παραγωγικές δραστηριότητες (κλείσιμο εργοστασίων χαρτοπολτού ή μικρών μονάδων κλωστοϋφαντουργίας και άνοιγμα μονάδων υψηλής τεχνολογίας) ονομάζονται **κλαδικές μεταβολές**.
- ◆ Παίρνει πολύ χρόνο για να μετακινηθούν οι εργαζόμενοι από έναν κλάδο σε κάποιον άλλο.

Κυβερνητική πολιτική και ανεργία λόγο αναζήτησης δουλειάς

- ◆ Η κυβέρνηση θα πρέπει να αναλάβει συγκεκριμένες δράσεις για να μειωθεί ο χρόνος της ανεργίας αναζήτησης.
- ◆ Έτοιμες δράσεις είναι μεταξύ άλλων και οι παρακάτω:
  - ◆ Κυβερνητικά γραφεία αναζήτησης εργασίας (όπως ο ΟΑΕΔ)
  - ◆ Κυβερνητικά προγράμματα εξειδίκευσης και επανα-ειδίκευσης της εργασίας (όπως ο ΟΑΕΔ)
  - ◆ Ασφάλιση ανεργίας

Ασφάλιση ανεργίας

- ◆ Η ασφάλιση ανεργίας (**unemployment insurance**) είναι ένα πρόγραμμα που προστατεύει τα εισοδήματα των εργαζομένων όταν αυτοί είναι άνεργοι.
  - ◆ Η ασφάλιση αυτή μεγαλώνει τη διάρκεια που μένουν εκτός εργασίας τα άτομα, αλλά αυξάνει την πιθανότητα να βρουν την κατάλληλη δουλειά

Τι είναι το φυσικό ποσοστό ανεργίας;

Γιατί υπάρχει πάντα ένας αριθμός ατόμων που είναι άνεργοι; Δύο κύριες αιτίες:

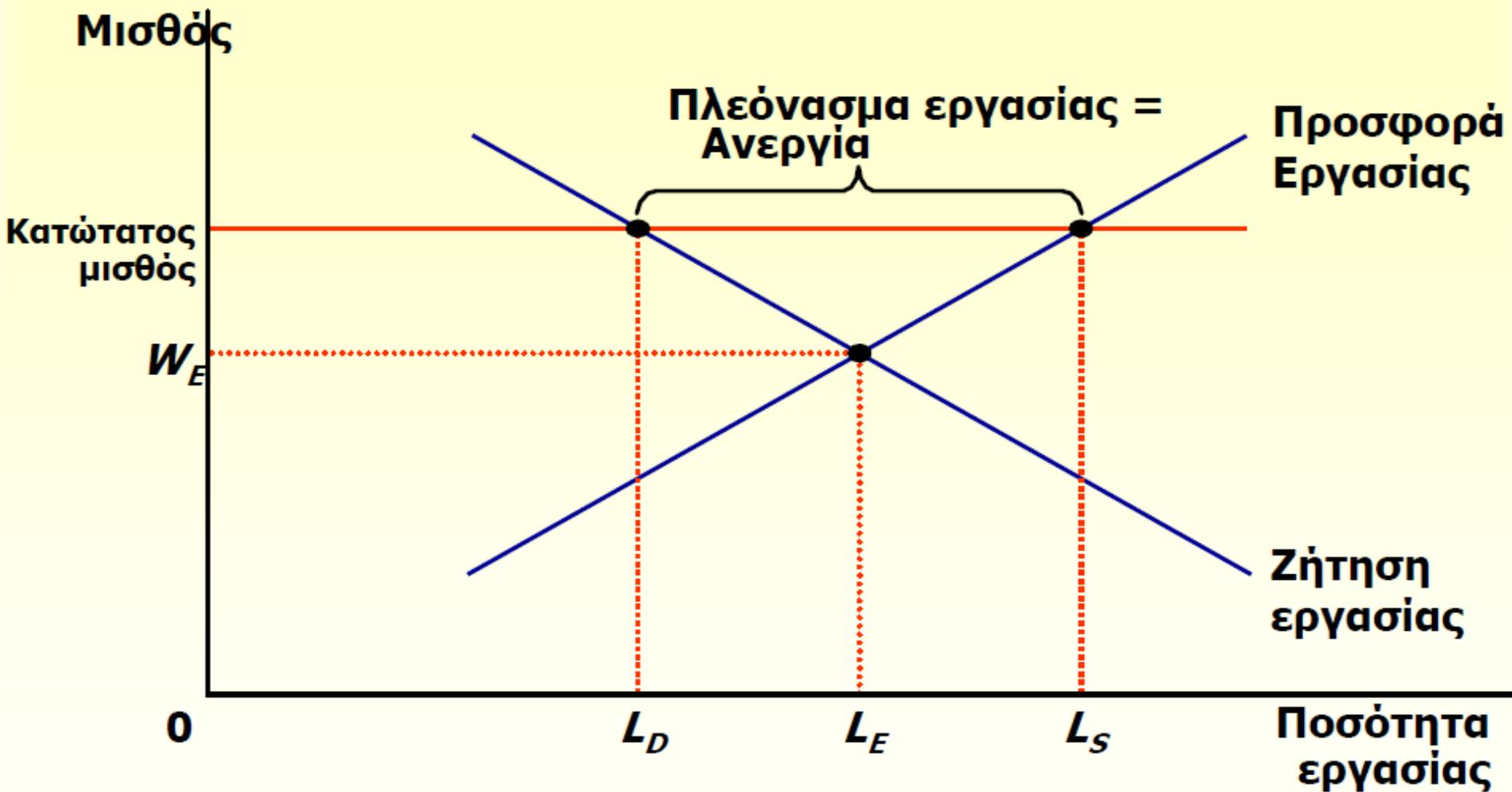
2. Δομική ανεργία (structural unemployment) έχουμε όταν η ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας υπερβαίνει τη ζητούμενη ποσότητα.

Η δομική ανεργία συχνά χρησιμοποιείται για να εξηγήσει περιόδους μακροχρόνιας ανεργίας.

Τρεις πιθανοί λόγοι για να έχουμε μισθούς πάνω από το επίπεδο ισορροπίας

- ◆ **Νομοθεσία κατώτατων ημερομίσθιων**
- ◆ **Εργατικά συνδικάτα**
- ◆ **Μισθοί αποδοτικότητας**

Νομοθεσία κατώτατων ημερομισθίων

Εργατικά σωματεία και συλλογικές διαπραγματεύσεις

- ◆ Ένα **εργατικό σωματείο** είναι μια ένωση εργαζομένων που κάνει διαπραγματεύσεις με τους εργοδότες για τους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας.
- ◆ **Συλλογικές διαπραγματεύσεις** είναι οι διαδικασίες στα πλαίσια των οποίων τα συνδικάτα και οι επιχειρήσεις συμφωνούν για τους όρους απασχόλησης.
- ◆ **Απεργία** είναι η αναστολή της εργασίας οργανωμένη από το συνδικάτο

Εργατικά σωματεία και συλλογικές διαπραγματεύσεις

- ◆ Η απεργία έχει θετικά αποτελέσματα για τα μέλη του συνδικάτου (insiders) αλλά οι εκτός συνδικάτου εργαζόμενοι (outsiders) έχουν κόστη.
- ◆ Δρώντας σαν ένα καρτέλ με μοχλό πίεσης την απεργία, τα συνδικάτα μπορούν να διαπραγματευτούν μισθούς πάνω από το επίπεδο ισορροπίας για τα μέλη τους.
- ◆ Γενικά οι εντός συνδικάτων εργαζόμενοι έχουν μισθούς κατά 10 με 20 % υψηλότερους από ότι οι υπόλοιποι εργαζόμενοι.

Επιπτώσεις της ύπαρξης συνδικάτων

◆ Από τη μια μεριά τα συνδικάτα:

- οδηγούν σε υψηλούς μισθούς και επομένως μειώνουν την ζήτηση για εργασία και οδηγούν σε ανεργία
- Επίσης κάποιοι εργαζόμενοι κερδίζουν ενώ άλλοι χάνουν.

◆ Από την άλλη μεριά τα συνδικάτα:

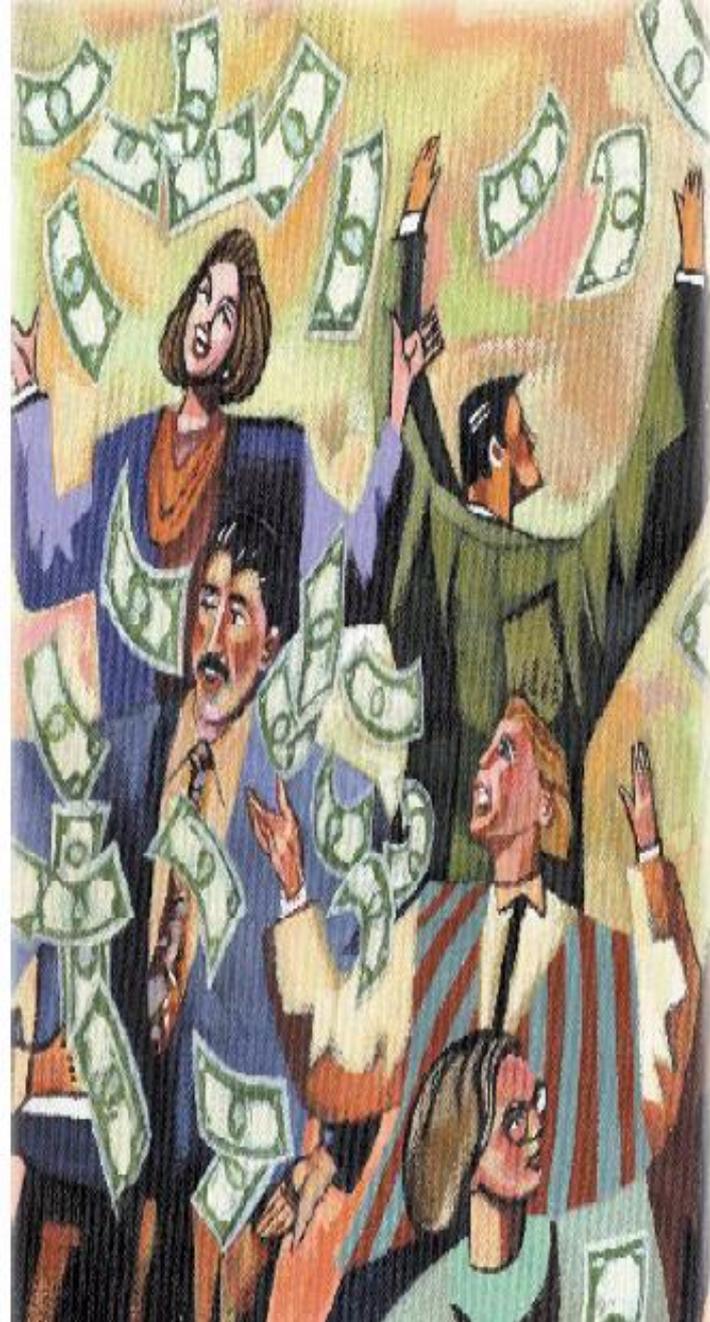
- Μετριάζουν την διαπραγματευτική δύναμη των επιχειρήσεων που είναι μεγαλύτερη από του κάθε εργαζόμενου ξεχωριστά
- Και αναγκάζουν την εργοδοσία να απαντά πιο αποτελεσματικά στις απαιτήσεις των εργαζομένων

Θεωρία των μισθών αποδοτικότητας

- ◆ **Μισθοί αποδοτικότητας (efficiency wages)** είναι μισθοί που βρίσκονται πάνω από το επίπεδο ισορροπίας και που καταβάλλονται από τις επιχειρήσεις προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγικότητα των εργαζομένων.
- ◆ Η θεωρία των **μισθών αποδοτικότητας** υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις λειτουργούν πιο αποδοτικά όταν οι μισθοί είναι πάνω από το επίπεδο ισορροπίας.

Θεωρία των μισθών αποδοτικότητας

- ◆ Λόγοι για τους οποίους μια επιχείρηση μπορεί να προσφέρει μισθούς πάνω από το επίπεδο ισορροπίας:
  - ◆ **Η υγεία των εργαζομένων:** Καλύτερα πληρωμένοι εργαζόμενοι είναι πιο υγιείς και πιο παραγωγικοί.
  - ◆ **Κύκλος εργασιών κάθε εργαζομένου (turnover):** Καλύτερα πληρωμένοι εργαζόμενοι αλλάζουν πιο δύσκολα δουλειά.
  - ◆ **Προσπάθεια εργαζομένων:** Καλύτερα πληρωμένοι εργαζόμενοι καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια χωρίς σημαντική επιτήρηση.
  - ◆ **Ποιότητα εργαζομένων:** Υψηλότεροι μισθοί προσελκύουν καλύτερης ποιότητας εργαζόμενους.

Αιτίες και Κόστος Πληθωρισμού

Κεφάλαιο 21

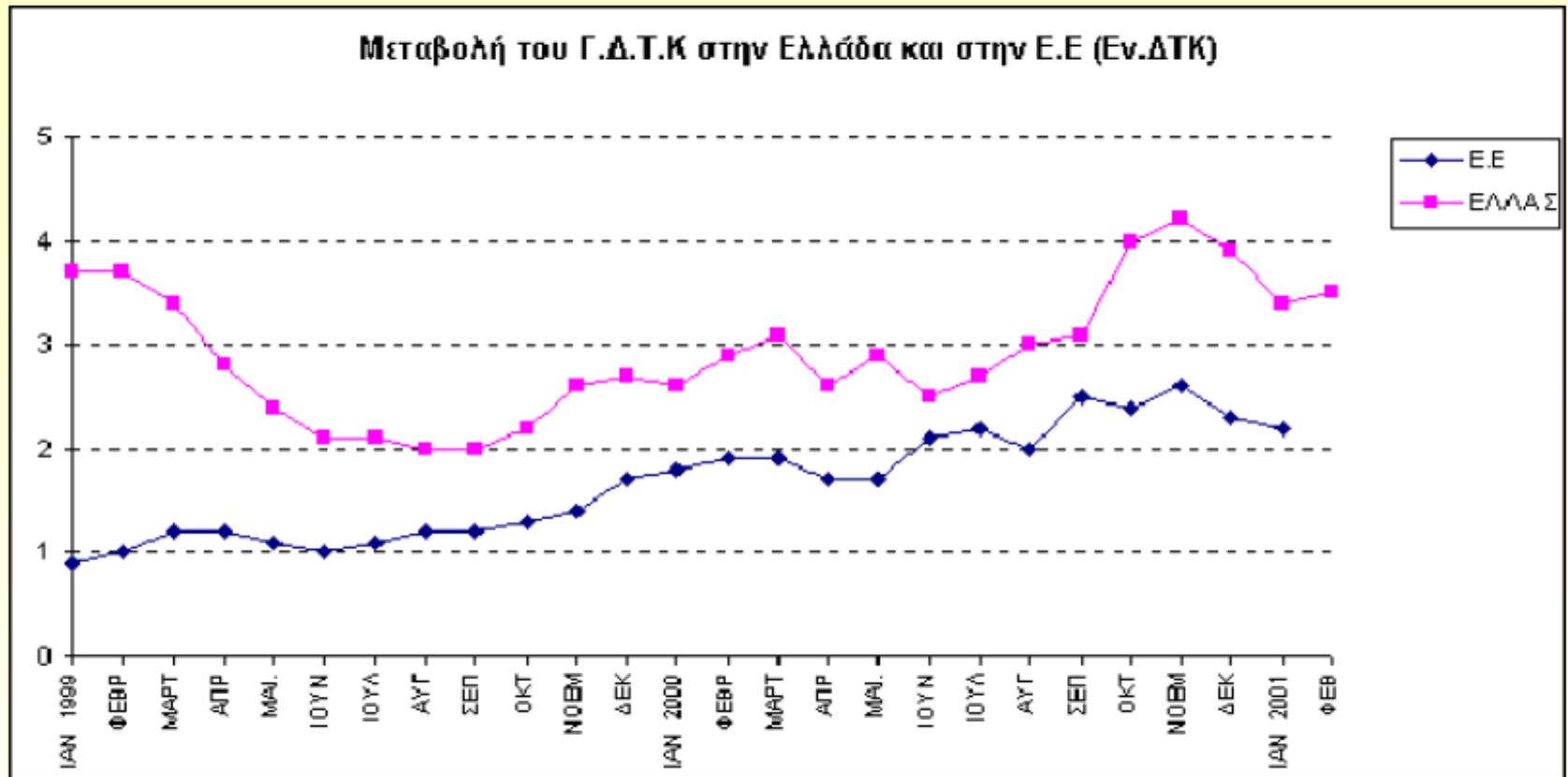
Προσδιορισμός τιμών

- ◆ Ως τώρα δεν εξετάσαμε πως διαμορφώνεται το γενικό επίπεδο τιμών και πως μεταβάλλεται διαχρονικά (πληθωρισμός)
- ◆ Στο μάθημα αυτό θα εξετάσουμε την **κλασική θεωρία διαμόρφωσης των τιμών** η οποία δέχεται ότι η ποσότητα χρήματος στην οικονομία προσδιορίζει το γενικό επίπεδο τιμών

Πληθωρισμός

- ◆ **Πληθωρισμός** είναι το φαινόμενο μιας συνεχούς αύξησης του γενικού επιπέδου τιμών
- ◆ Είναι μια συνεχής και όχι μια στιγμιαία αυτοτελής αύξηση των τιμών
  - Ο πληθωρισμός αφορά αύξηση του μέσου επιπέδου τιμών και όχι μια σημαντική αύξηση στην τιμή κάποιων συγκεκριμένων αγαθών

Πληθωρισμός

Στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (www.statistics.gr)

Προσδιορισμός επιπέδου τιμών

- ◆ Ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο που αφορά ολόκληρη την οικονομία και επηρεάζει
  - Την αξία των αγαθών και υπηρεσιών, αλλά
  - πρωταρχικά την αξία (αγοραστική δύναμη) του μέσου συναλλαγών της οικονομίας (χρήμα).
- ◆ Επομένως το επίπεδό του πληθωρισμού θα προσδιορίζεται από την ισορροπία στην αγορά χρήματος

Ποσοτική θεωρία χρήματος

- ◆ Η πρώτη θεωρία για το ρόλο του χρήματος (μέρος της κλασσικής οικονομικής θεωρίας) είναι η **ποσοτική θεωρία χρήματος (quantity theory of money)**
  - Η ποσότητα χρήματος που υπάρχει στην οικονομία διαμορφώνει την αξία του χρήματος
  - Ο πρωταρχικός λόγος ανόδου του πληθωρισμού είναι η αύξηση της ποσότητας χρήματος

Κλασσική διχοτόμηση και ουδετερότητα του χρήματος

- ◆ Σύμφωνα με τους κλασσικούς, η μόνη επίδραση του χρήματος στην οικονομία είναι στο γενικό επίπεδο τιμών
- ◆ Σύμφωνα με τους Locke, Hume και άλλους, τα πραγματικά οικονομικά μεγέθη δεν επηρεάζονται από τις αλλαγές στην προσφορά χρήματος
  - Σύμφωνα με την **κλασσική διχοτόμηση**, οι δυνάμεις που επηρεάζουν τις πραγματικές και τις ονομαστικές αξίες είναι διαφορετικές

Κλασσική διχοτόμηση και ουδετερότητα του χρήματος

- ◆ **Ονομαστικές μεταβλητές** είναι αυτές που μετριοούνται σε νομισματικές μονάδες
- ◆ **Πραγματικές μεταβλητές** είναι αυτές που μετριοούνται σε φυσικές μονάδες (m, kgr, ..)
- ◆ Αλλαγές στην προσφορά χρήματος επηρεάζουν τις ονομαστικές μεταβλητές αλλά όχι τις πραγματικές
- ◆ Η μη επίδραση των νομισματικών αλλαγών στις πραγματικές μεταβλητές ονομάζεται **νομισματική ουδετερότητα**

Κλασσική διχοτόμηση και ουδετερότητα του χρήματος

- ◆ Είναι ρεαλιστικό να υποθέτουμε νομισματική ουδετερότητα;
- ◆ Όχι σε βραχυχρόνιες περιόδους, όπου οι μεταβολές στην ποσότητα του χρήματος μπορεί να επηρεάσουν και πραγματικές μεταβλητές
- ◆ Ναι σε μακροχρόνια περίοδο, αφού επέλθουν οι αναγκαίες προσαρμογές και οι επιδράσεις στις πραγματικές μεταβλητές γίνουν αμελητέες

Ταχύτητα κυκλοφορίας χρήματος, ποσοτική εξίσωση r

- ◆ Η διατύπωση της ποσοτικής θεωρίας χρήματος (και τα παραπάνω συμπεράσματά της) στηρίζεται στην ταυτότητα:

$$MV \equiv PY$$

όπου V : ταχύτητα κυκλοφορίας χρήματος

P : γενικό επίπεδο τιμών

Y : παραγόμενο προϊόν σε φυσικές μονάδες

M : συνολική προσφορά χρήματος

$$PY = \sum_{i=1}^n p_i q_i = NNP$$

Η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος είναι η ταχύτητα με την οποία ένα ευρώ αλλάζει χέρια κατά μέσο όρο

Οι βάσεις της ποσοτικής θεωρίας χρήματος

◆ Η ποσοτική ταυτότητα μετατρέπεται σε θεωρία όταν γίνουν οι εξής παραδοχές

1. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα είναι σταθερή (αλλάζει μακροχρόνια καθώς αλλάζει η τεχνολογία και οι συνήθειες)

$\bar{V}$

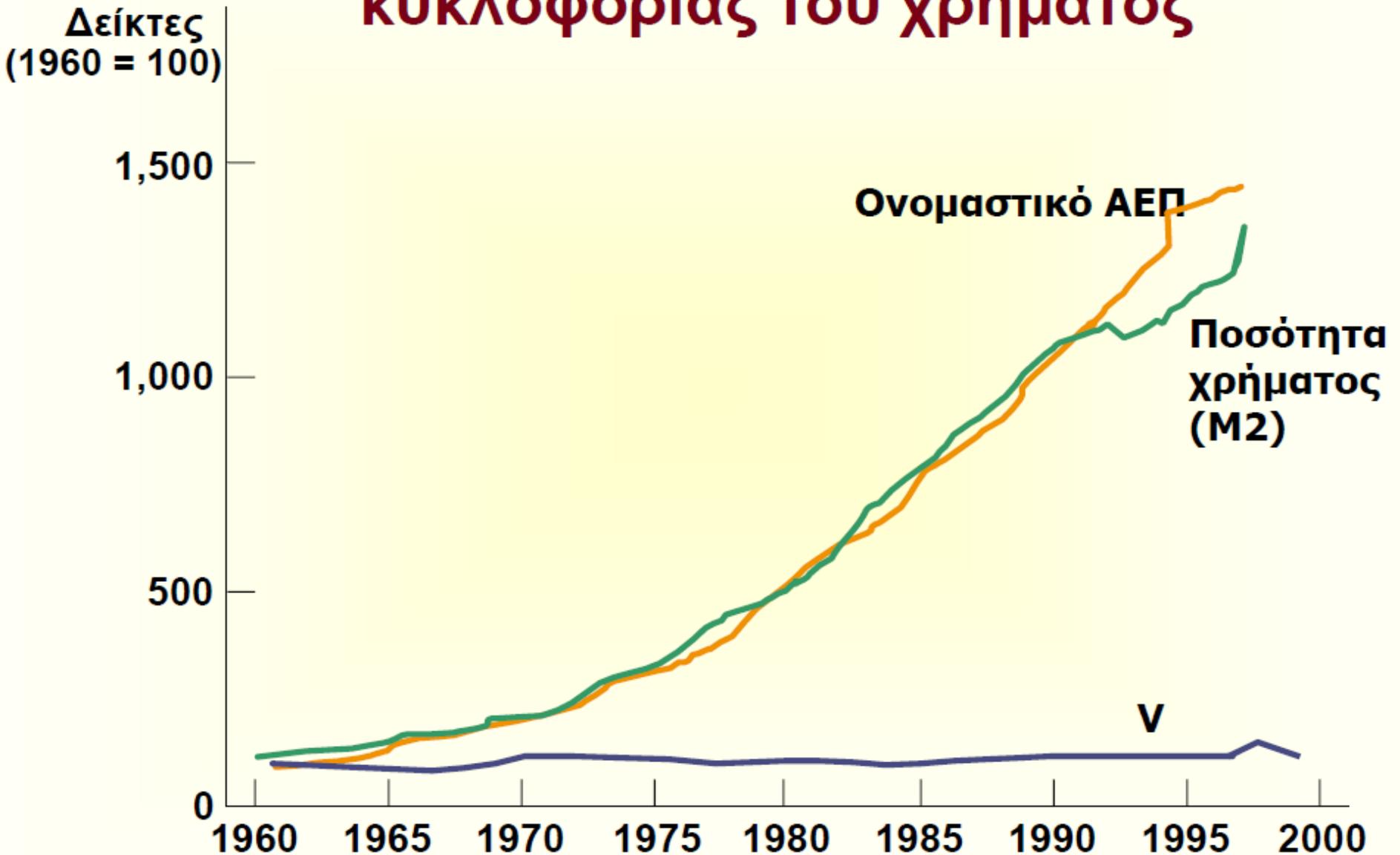
2. Το συνολικό προϊόν της οικονομίας είναι δεδομένο (η οικονομία λειτουργεί με πλήρη απασχόληση όλων των συντελεστών παραγωγής)

$\bar{Y}$

3. Το χρήμα λειτουργεί σαν μέσο συναλλαγής και η ζήτησή του δεν επηρεάζεται από κερδοσκοπικές δραστηριότητες

4. Η προσφορά χρήματος προσδιορίζεται εξωγενώς από την Κεντρική Τράπεζα

Η σχετική σταθερότητα της ταχύτητας κυκλοφορίας του χρήματος

Οι βάσεις της ποσοτικής θεωρίας χρήματος

- ◆ Κάνοντας τις παραπάνω παραδοχές

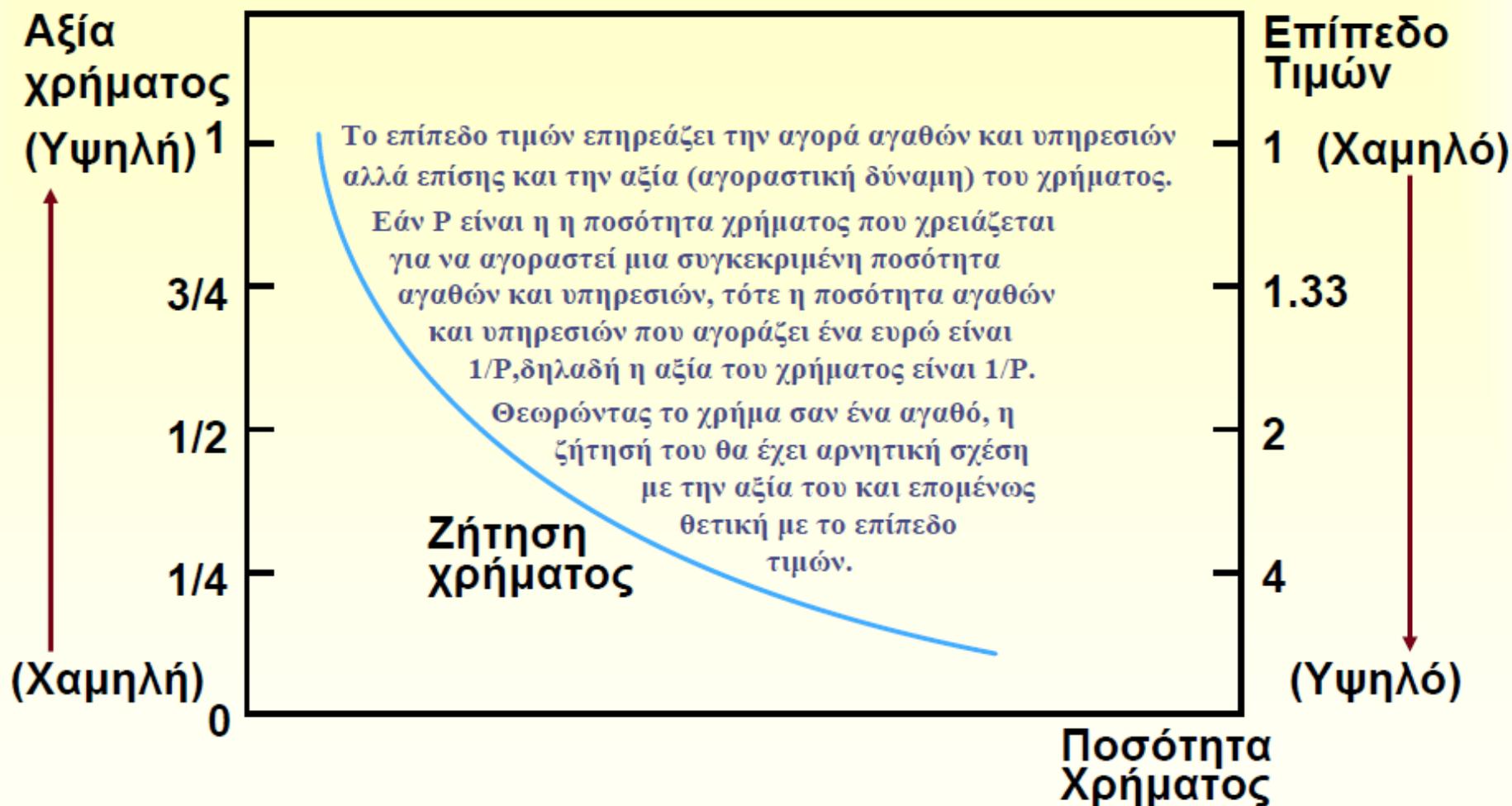
$$M\bar{V} \equiv P\bar{Q}$$

ή αλλιώς

$$M = P \left(\frac{\bar{Q}}{\bar{V}} \right)$$

Το M στην παραπάνω εξίσωση μπορεί να ερμηνευτεί και σαν ζήτηση χρήματος για συναλλαγματικούς λόγους και επομένως οδηγούμαστε στην σχέση μεταξύ ζήτησης χρήματος και γενικού επιπέδου τιμών

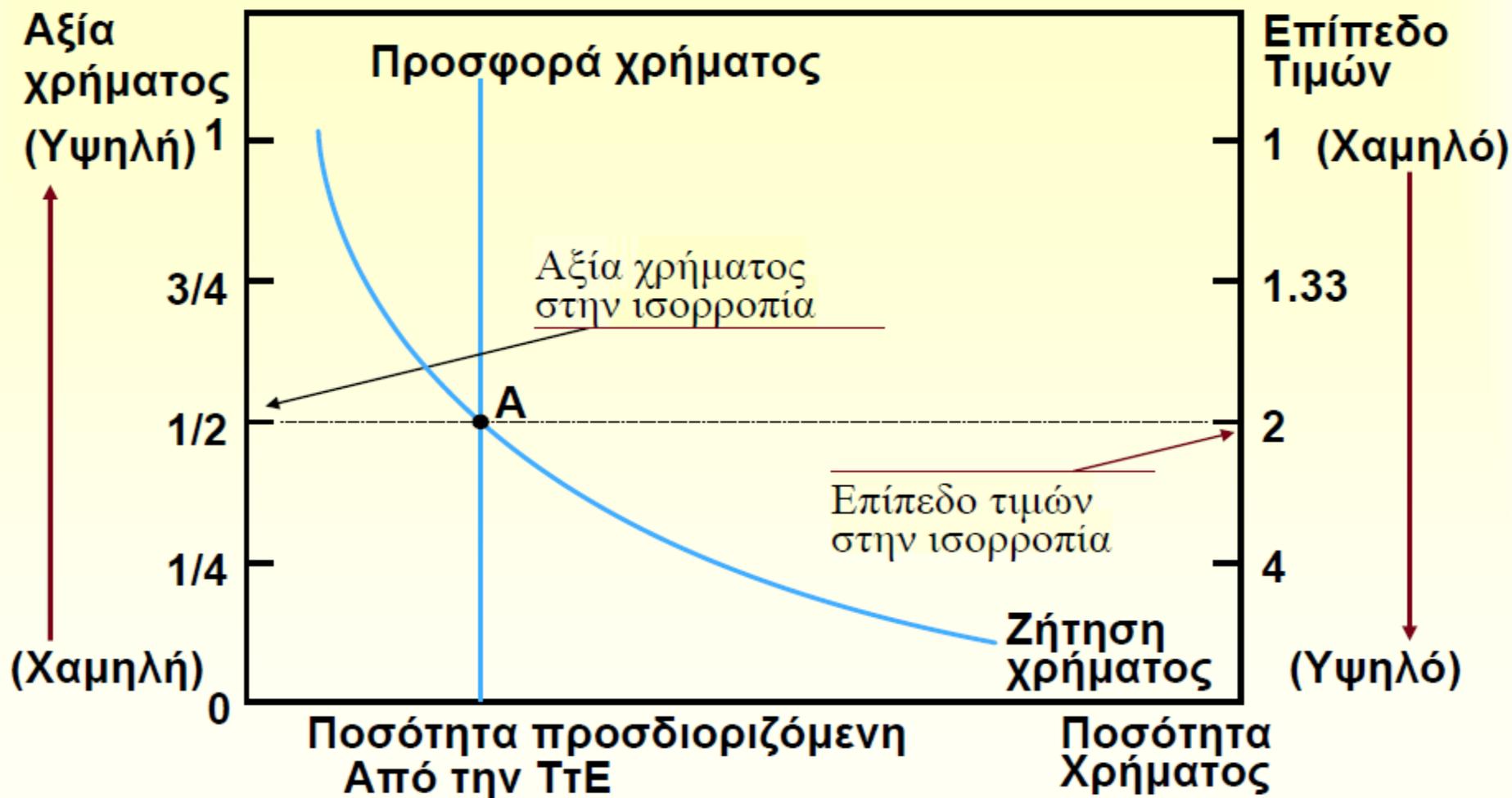
Προσδιορισμός επιπέδου τιμών

Προσδιορισμός επιπέδου τιμών

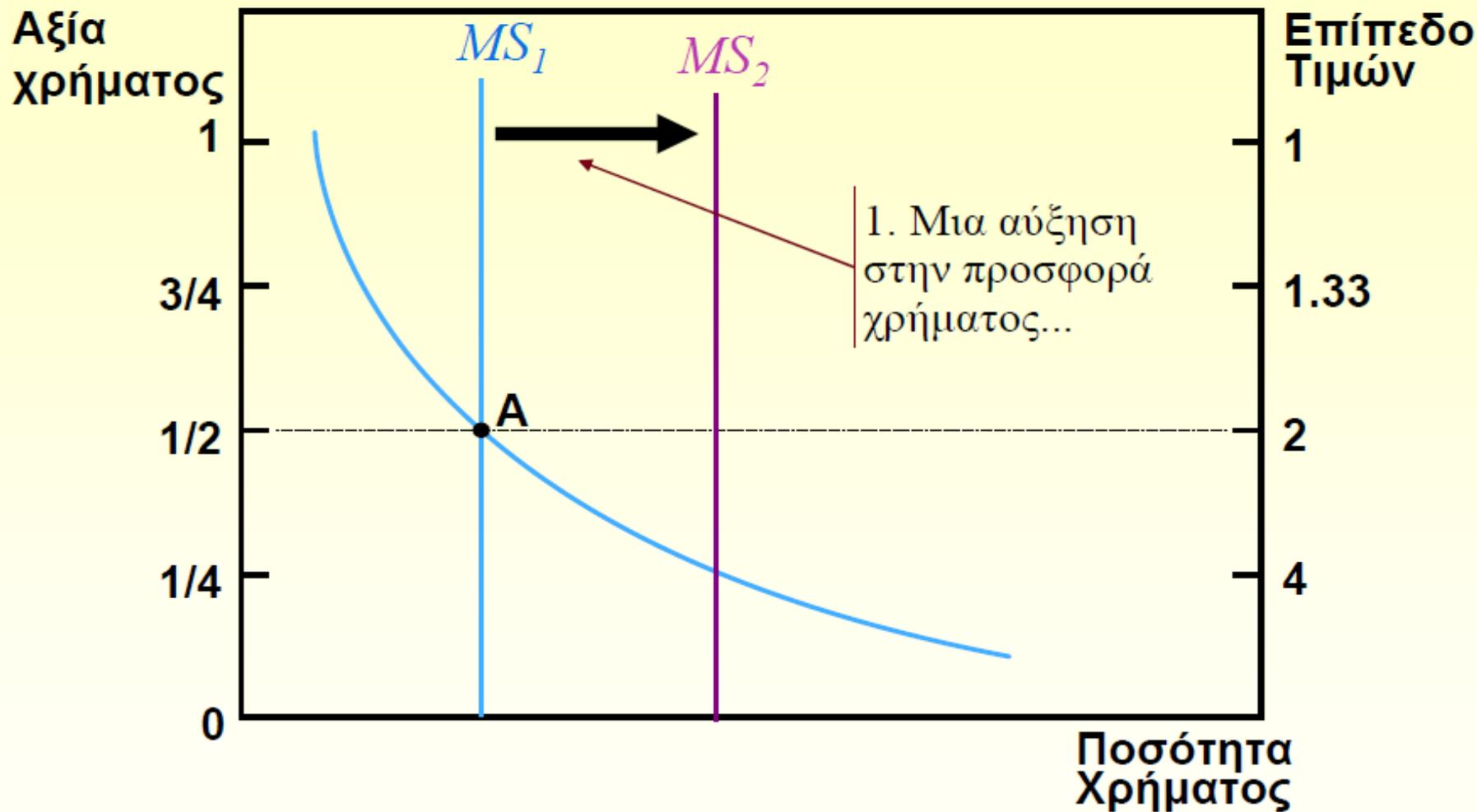
Προσδιορισμός επιπέδου τιμών

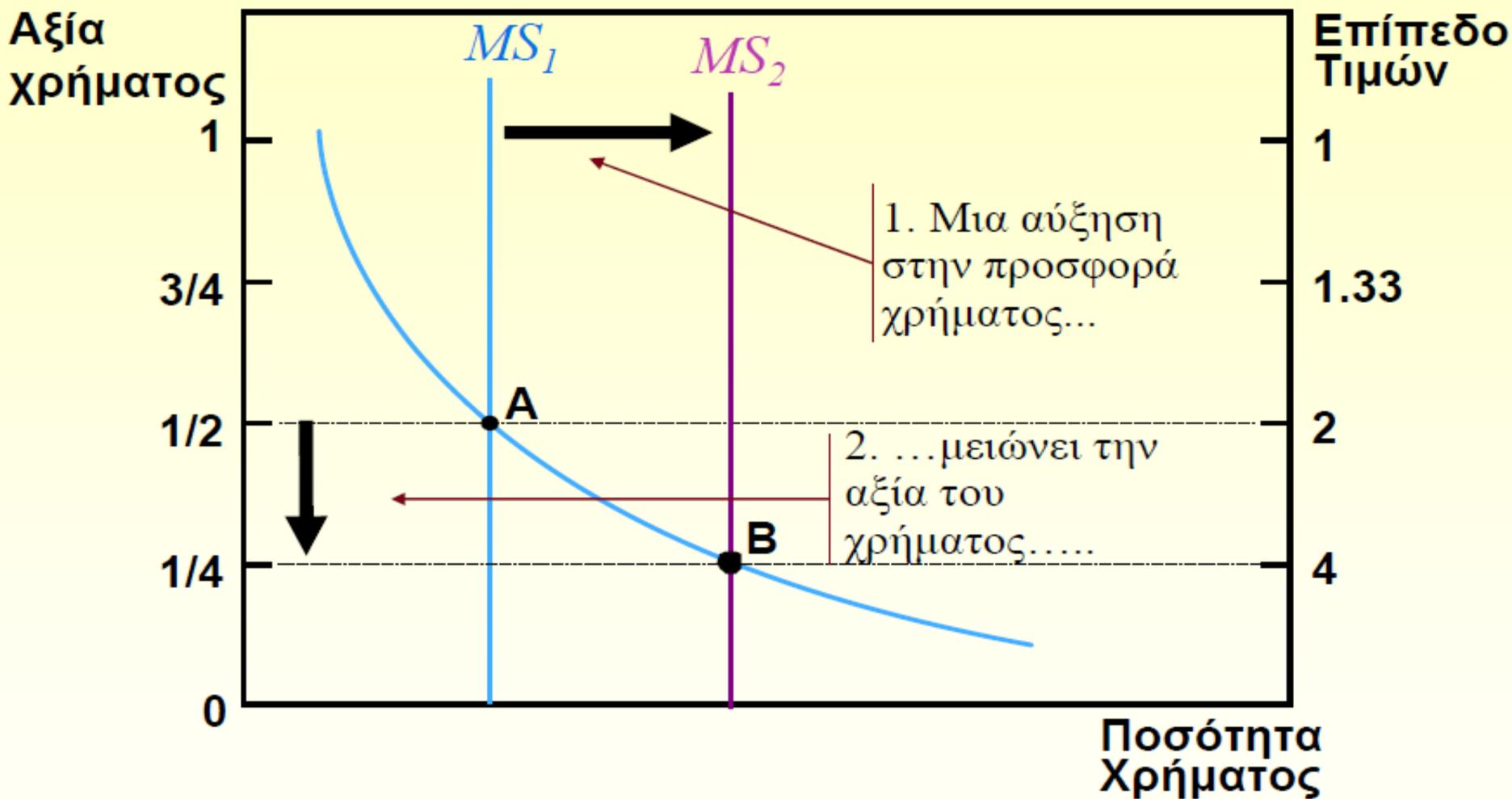
Τιμές και προσφορά χρήματος

- ◆ Ας υποθέσουμε τώρα ότι η Κεντρική Τράπεζα αυξάνει την προσφορά χρήματος αγοράζοντας ομολογίες
  - Η καμπύλη προσφοράς χρήματος μετακινείται δεξιά
  - Η αξία του χρήματος στην ισορροπία μειώνεται
  - Το επίπεδο τιμών στην ισορροπία αυξάνει

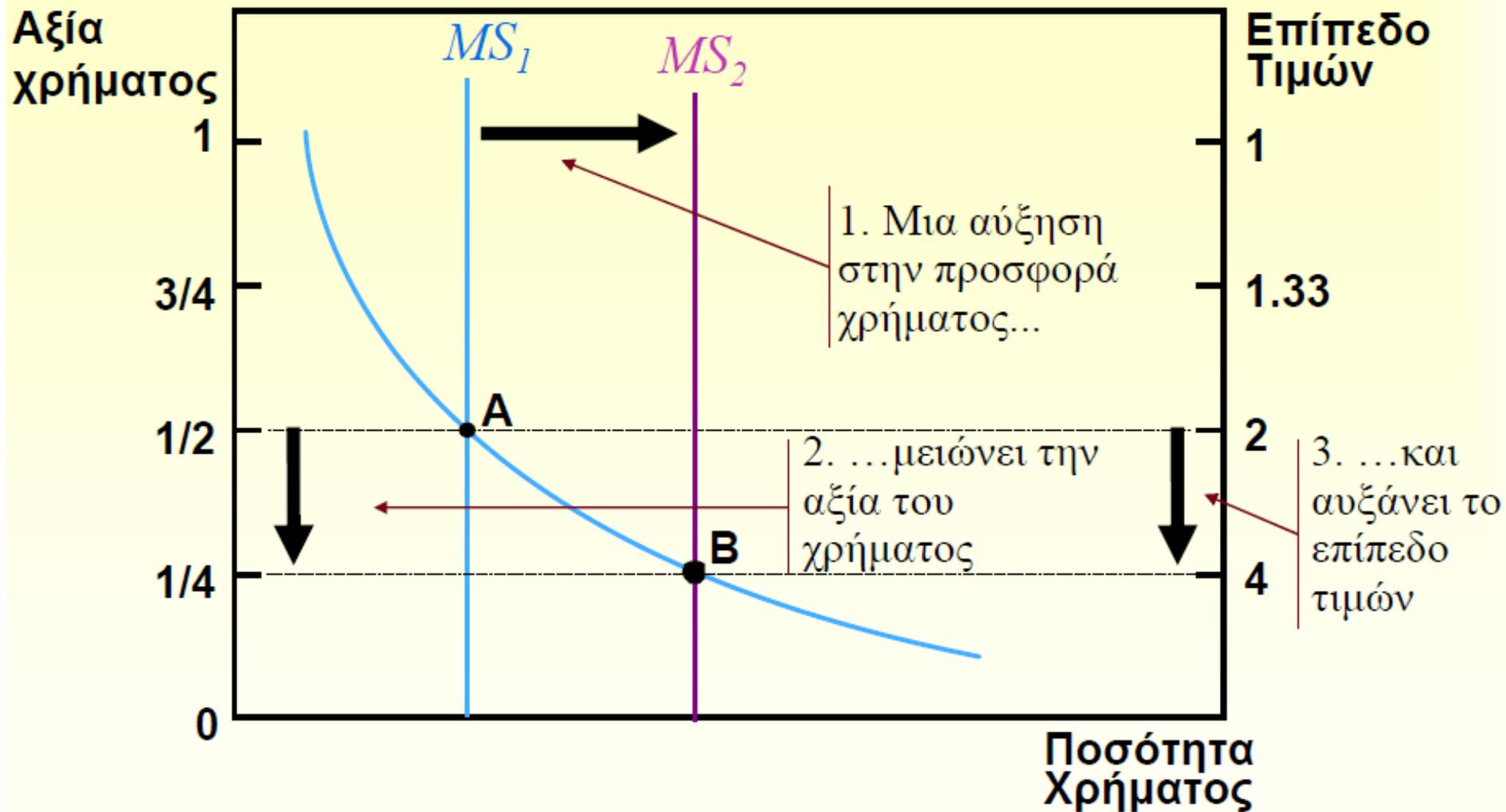
Τιμές και προσφορά χρήματος

Τιμές και προσφορά χρήματος

Τιμές και προσφορά χρήματος

Ουδετερότητα του χρήματος

- ◆ Η παραπάνω διαγραμματική ανάλυση δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οδηγούμαστε στην **ουδετερότητα του χρήματος** κάτω από τις υποθέσεις της κλασσικής σχολής
- ◆ Σε μια οικονομία που χαρακτηρίζεται από ευκαμψία τιμών και πλήρη ανταγωνιστικές αγορές και όπου τα άτομα δεν υπόκεινται στην αυταπάτη του χρήματος, το χρήμα είναι ουδέτερο και άρα ο πληθωρισμός ένα καθαρά νομισματικό φαινόμενο

Ουδετερότητα του χρήματος

- ◆ Η εξίσωση των συναλλαγών ($MV=PQ$) μας οδηγεί στην παρακάτω εξίσωση σε επίπεδο ποσοστιαίων αλλαγών

$$\Delta M/M + \Delta V/V = \Delta P/P + \Delta Q/Q$$

υποθέτοντας $\Delta V=0$, $\pi = \Delta P/P =$ πληθωρισμός, $\mu = \Delta M/M =$ ρυθμός αύξησης της προσφοράς χρήματος, και $\rho = \Delta Q/Q =$ ρυθμός αύξησης του πραγματικού προϊόντος, τότε έχουμε

$$\pi + \rho = \mu$$

Ουδετερότητα του χρήματος

- ◆ Εάν τώρα θεωρήσουμε ότι $\rho = \Delta Q / Q = 0$ τότε είναι φανερό ότι αύξηση του ρυθμού αλλαγής της προσφοράς χρήματος οδηγεί αυτόματα σε αύξηση του πληθωρισμού

$$\pi = \mu$$

Ποσοτική θεωρία χρήματος και ΕΠΙΤΌΚΙΟ

- ◆ Σύμφωνα με τον Fisher (**Fisher effect**), όταν αυξάνεται ο πληθωρισμός αυξάνεται με τον ίδιο ρυθμό και το ονομαστικό επιτόκιο
- ◆ Το πραγματικό επιτόκιο παραμένει σταθερό

Ονομαστικό επιτόκιο = Πραγματικό επιτόκιο + πληθωρισμός

Ονομαστικό επιτόκιο και πληθωρισμός

(% / έτος)

15

12

10

6

3

0

1960

1965

1970

1975

1980

1985

1990

1995

Ονομαστικό επιτόκιο

Πληθωρισμός

Ποσοτική θεωρία χρήματος και ΕΠΙΤΟΚΙΟ

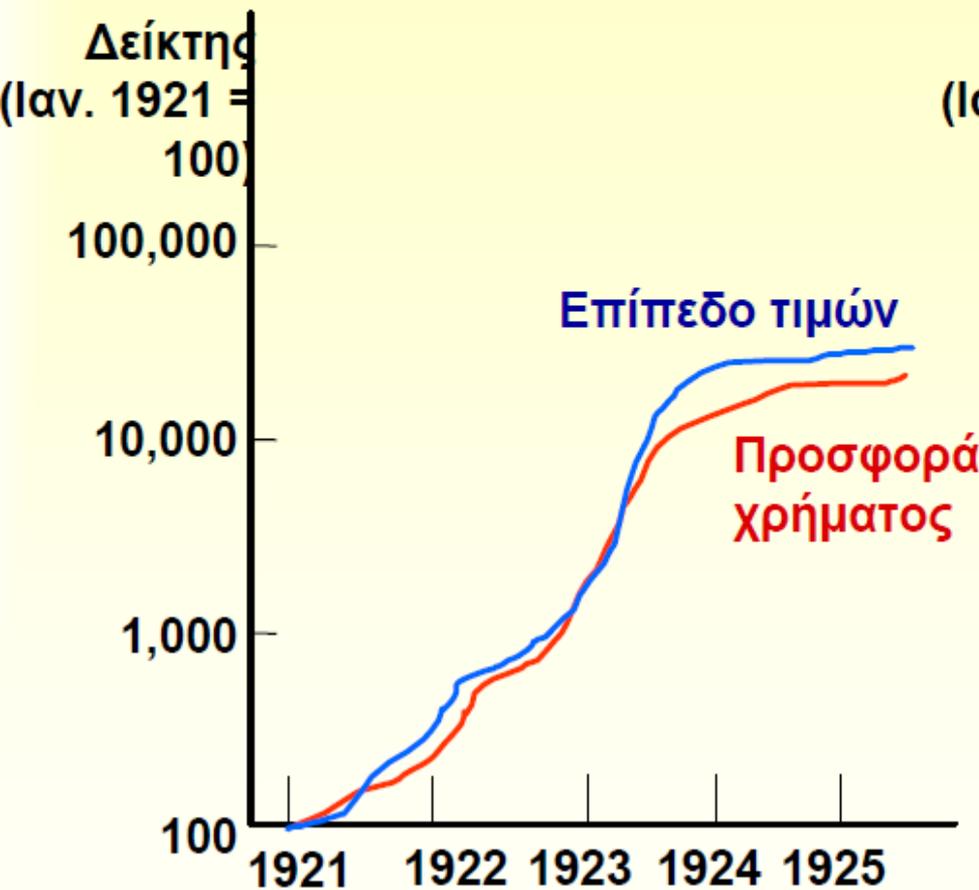
- ◆ Μια αύξηση στον ρυθμό αύξησης της προσφοράς χρήματος από την Κεντρική Τράπεζα έχει σαν αποτέλεσμα τόσο την αύξηση του πληθωρισμού όσο και την αύξηση του ονομαστικού επιτοκίου

Υπερπληθωρισμός

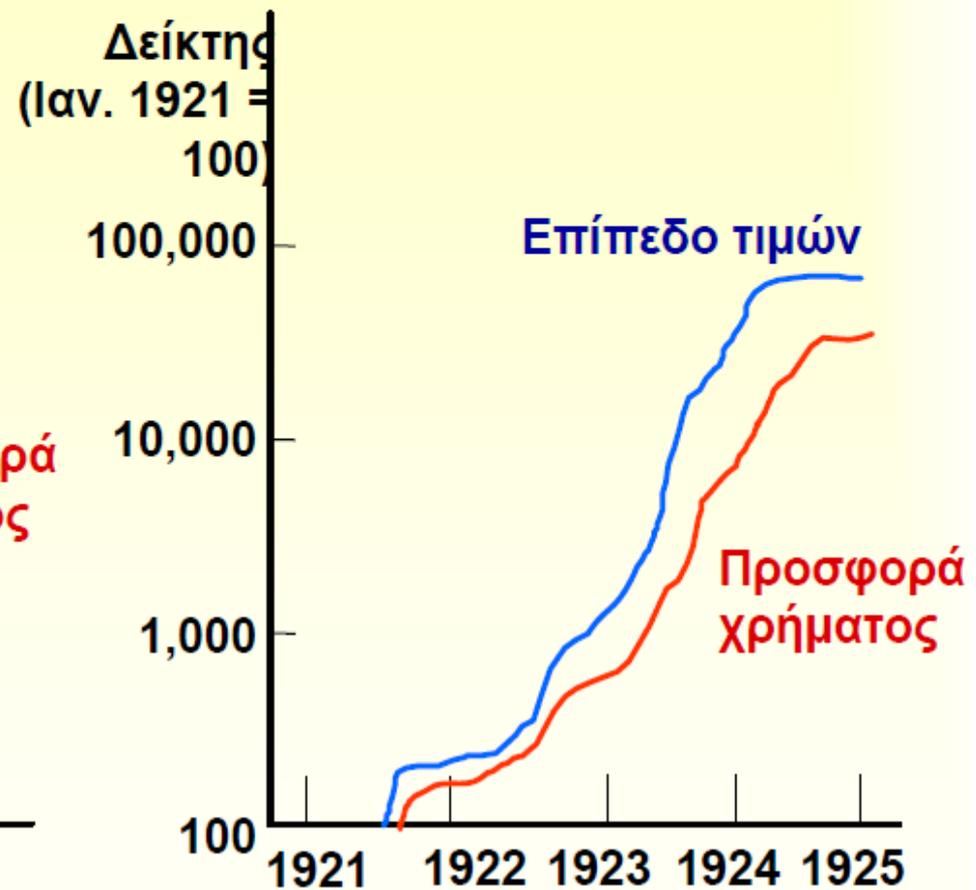
- ◆ Υπερπληθωρισμό ονομάζουμε τις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες ο πληθωρισμός είναι μεγαλύτερος από 50%
- ◆ Συμβαίνει σε περιπτώσεις στις οποίες οι κυβερνήσεις εκδίδουν πάρα πολύ μεγάλες ποσότητες χρήματος για να καλύψουν τα έξοδά τους.

Χρήμα και τιμές σε 4 περιπτώσεις υπερπληθωρισμού

(a) Αυστρία

(b) Ουγγαρία

Χρήμα και τιμές σε 4 περιπτώσεις υπερπληθωρισμού

c) Γερμανία

d) Πολωνία

Ο φόρος πληθωρισμού

- ◆ Όταν η κυβέρνηση αποκτά έσοδα τυπώνοντας νέο χρήμα, λέμε ότι επιβάλλει **φόρο πληθωρισμού**.
- ◆ Ο φόρος πληθωρισμού είναι ένας φόρος σε όλους όσους έχουν χρήμα.
- ◆ Ο πληθωρισμός σταματά όταν η κυβέρνηση θεσπίσει μέτρα, όπως περικοπές στις δημόσιες δαπάνες.

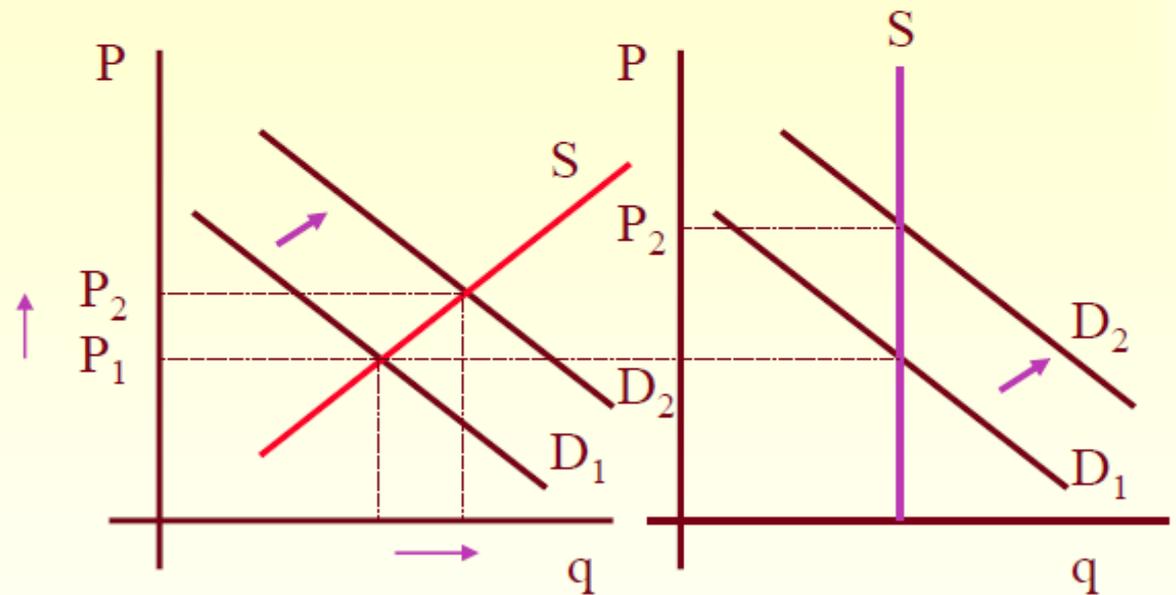
Κριτική της ποσοτικής θεωρίας χρήματος

- ◆ Η ουδετερότητα του χρήματος αμφισβητείται από τα εμπειρικά δεδομένα.
- ◆ Μια μεταβολή του M απορροφιάται μερικώς και από μεταβολές του Q και του V

Αίτια πληθωρισμού

1. Πληθωρισμός ζήτησης (demand pull inflation)

Αύξηση της ζήτησης οδηγεί σε αύξηση των τιμών, η οποία είναι μεγαλύτερη όσο πιο ανελαστική είναι η προσφορά

Αίτια πληθωρισμού

Η συνεχής αύξηση των τιμών θα οδηγήσει σε μείωση της ζήτησης και συγκράτηση του πληθωρισμού.

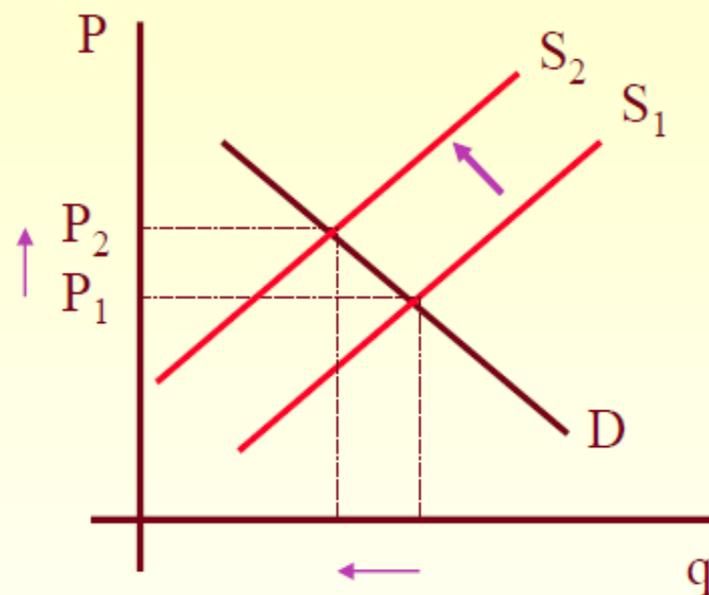
Ο πληθωρισμός ζήτησης μπορεί να συντηρηθεί μόνο με συνεχείς αυξήσεις στην προσφορά χρήματος

Αίτια πληθωρισμού

2. Πληθωρισμός κόστους (cost push inflation)

Σε περίπτωση που τα εργατικά σωματεία επιτύχουν αυξήσεις των μισθών μεγαλύτερες της αύξησης της παραγωγικότητας (και οι επιχειρήσεις μπορούν να περάσουν την αύξηση του κόστους στις τιμές)

Αποτέλεσμα: αύξηση τιμών και ανεργίας

Αίτια πληθωρισμού

Η αύξηση του πληθωρισμού (1) μειώνει τους πραγματικούς μισθούς και οδηγεί σε μεγαλύτερες αυξήσεις μισθών (2) μειώνει την αξία του χρήματος και επομένως οδηγεί σε αύξηση των επιτοκίων και έτσι σε μείωση των επενδύσεων

Και για τους δύο παραπάνω λόγους, η ανεργία αυξάνει και οδηγεί σε μείωση της διαπραγματευτικής δύναμης των συνδικάτων και επομένως σε τερματισμό του πληθωρισμού κόστους

Αίτια πληθωρισμού

3. Διαρθρωτικός πληθωρισμός (structural inflation)

Όταν η προσφορά αδυνατεί να καλύψει την ζήτηση, λόγω της κατανομής των συντελεστών παραγωγής στους διάφορους κλάδους. Κυρίως σε προστατευόμενους από πίεση εισαγωγών κλάδους (σε πλήρως ανοικτές οικονομίες η πιθανότητα είναι μικρή)

Αίτια πληθωρισμού

4. Εισαγόμενος πληθωρισμός (imported inflation)

Πληθωρισμός που προέρχεται από αύξηση των τιμών εισαγόμενων προϊόντων. Ειδικά όταν αυξάνονται οι τιμές εισαγόμενων ενδιάμεσων αγαθών, τότε ο εισαγόμενος πληθωρισμός μπορεί να μεταφερθεί και στα εγχώρια αγαθά (τύπος του πληθωρισμού κόστους)

Μια συχνή παρεξήγηση για τις συνέπειες του πληθωρισμού

- ~~◆ Ο πληθωρισμός μειώνει τα εισοδήματα των ατόμων και ελαττώνει τα σπάνιαρτ ζωής~~
- ◆ Οι αυξημένες τιμές που αντιμετωπίζει ένα άτομο είναι το εισόδημα κάποιου άλλου ατόμου

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

- ◆ **Αυθαίρετη αναδιανομή εισοδημάτων και πλούτου**
- ◆ **Σπατάλη παραγωγικών πόρων (Shoeleather costs and Menu costs)**
- ◆ **Αστάθεια σχετικών τιμών (εξασθένηση ισοζυγίου πληρωμών και μη άριστη κατανομή συντελεστών παραγωγής)**
- ◆ **Παραμόρφωση φορολογίας**
- ◆ **Δημιουργία προϋποθέσεων πληθωρισμού**
- ◆ **Σύγχυση και ενόχληση**

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

- 1.** Αυθαίρετη αναδιανομή εισοδημάτων και πλούτου
  - a.** Ο πληθωρισμός πλήττει κυρίως τα άτομα που έχουν σταθερό χρηματικό εισόδημα και ευνοεί τα άτομα που έχουν μεταβαλλόμενο
  - b.** Ο πληθωρισμός μειώνει την αξία των αποταμιεύσεων (υποθέτοντας σταθερό επιτόκιο κατά την πληθωριστική περίοδο) και δημιουργεί αντικίνητρα για αποταμιεύσεις

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

- c. **Ο πληθωρισμός αναδιανέμει τον πλούτο μεταξύ δανειστών και δανειζόμενων.**

Οι δανειζόμενοι επωφελούνται σε βάρος των δανειστών

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

2. Σπατάλη παραγωγικών πόρων
  - a. Το κόστος σόλας (Shoeleather costs). Ο πληθωρισμός μειώνει την αξία των χρημάτων, και επομένως τα άτομα έχουν κίνητρα να μειώσουν τα χρήματα που κρατούν για συναλλαγές. Έτσι αναγκάζονται να πηγαίνουν πολύ συχνά στις Τράπεζες (όπου καταθέτουν τα χρήματά τους για παίρνουν τόκους) σπαταλώντας χρόνο που αλλιώς θα αφιερωνόταν σε παραγωγικές δραστηριότητες.

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

- b. Το κόστος νέων τιμοκαταλόγων (Menu costs). Είναι το κόστος της συχνής αλλαγής των τιμών**

Σε περιόδους συνεχούς αυξήσεως των τιμών το κόστος αλλαγής των τιμών στα ράφια όσο και στα διαφημιστικά φυλλάδια μπορεί να είναι πολύ σημαντικό

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

- 3. Αστάθεια σχετικών τιμών**
  - a. Εξασθένηση ισοζυγίου πληρωμών**

Η αύξηση των τιμών των εγχώριων προϊόντων και υπηρεσιών μειώνει τις εξαγωγές και αυξάνει τις εισαγωγές και ως εκ τούτου επιβαρύνει το ισοζύγιο πληρωμών

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

b. Μη άριστη κατανομή συντελεστών παραγωγής

Η συνεχής αύξηση των τιμών δημιουργεί αυξανόμενες προσδοκίες από τις επενδύσεις και έτσι αναλαμβάνονται επενδύσεις που κάτω από φυσιολογικές συνθήκες δεν θα γινόταν

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

4. Παραμόρφωση φορολογίας

Ο πληθωρισμός υπερβάλλει τα κέρδη κεφαλαίου και έτσι μεγαλώνει το σχετικό φορολογικό βάρος που δέχονται αυτά τα εισοδήματα.

Επίσης με σταθερούς φορολογικούς συντελεστές, ένα άτομο με υψηλότερο ονομαστικά εισόδημα επιβαρύνεται παραπάνω και έτσι έχει κίνητρα να εργάζεται λιγότερο

Πως ο πληθωρισμός αυξάνει το φορολογικό βάρος της αποταμίευσης

	Οικονομία 1 (σταθερότητα)	Οικονομία 2 (πληθωρισμός)
Πραγματικό επιτόκιο	4%	4%
Πληθωρισμός	0	8
Ονομαστικό επιτόκιο (Πραγματικό επιτόκιο + πληθωρισμός)	4	12
Μειωμένος τόκος λόγω φορολογίας 25% (.25 x ονομαστικό επιτόκιο)	1	3
Ονομαστικό επιτόκιο μετά το φόρο (.75 x ονομαστικό επιτόκιο)	3	9
Πραγματικό επιτόκιο μετά το φόρο (μετά φόρο ονομαστικό επιτόκιο-πληθωρισμός)	3	1

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

5. Δημιουργία προϋποθέσεων πληθωρισμού

Εάν ο πληθωρισμός είναι μεγάλης διάρκειας, επηρεάζει την ψυχολογία των ατόμων τα οποία περιμένοντας συνεχώς μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών καταφεύγουν σε ενέργειες (όπως αύξησης της κατανάλωσης) που οδηγούν σε περαιτέρω αυξήσεις του πληθωρισμού

Συνέπειες (κόστος) πληθωρισμού

6. Σύγχυση και ενόχληση

Όταν οι τιμές αυξάνονται είναι πολύ δύσκολο να συγκρίνεις τα πραγματικά εισοδήματα, τα κόστη και τα κέρδη κατά την διάρκεια των περιόδων πληθωρισμού και έτσι δημιουργείται σύγχυση και κακή ψυχολογία